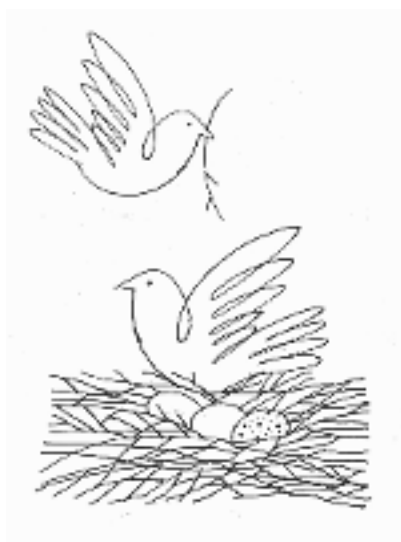

Из рук в руки,
от сердца к сердцу

1⁽¹³⁾
2006

Я
Информационно-просветительское издание

Харьковская женская
организация «Крона»
ул. Артема 4, г. Харьков
Украина, 61002
тел.: +38 (057) 706-39-83
тел./факс: +38 (057) 714-35-94
www.krona.org.ua
krona@rider.com.ua

Тираж 1000 экз.
Издательский дом «Райдер»
пр. Гагарина 20, г. Харьков
info@rider.com.ua
тел./факс: +38 (057) 703-40-87
703-40-97
703-44-08

Харьковская женская организация КРОНА

Слова, мов крапельки роси
На пелюстках листів далеких.
І від любові до сльози,
Як перед зливою до спеки.

І раптом щастя розцвіте
І вже ніколи не згасає,
Бо чисте, ніжне і святе
В серцях любов'ю проростає.

МАРТА Гурина

Финансовая поддержка

HEINRICH BOELL STIFTUNG

Фонд им. Генриха Белля,
Германия
(представительство в Польше)
www.boell.pl

Директор

Людмила Гуслякова

Редактор

Татьяна Исаева

Редакционная коллегия

Инна Лазарук

Лариса Жигачева

Корректор

Йолиана Страшнюк

Иллюстрации, дизайн, верстка

Мария Черная

Содержание

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

- 2 О. Гурина Животворна сила співпраці
4 Е. Кравченко Благотворительность как механизм
личностного и общественного взаимодействия:
историческая ретроспектива
6 К. Бай От сочувствия — к содействию
7 То, что мы хотели бы услышать...
8 Л. Калашникова Грядущее информационное общество в Украине
9 Т. Данько Испит на зрілість

НА ПУТИ К ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

- 10 Интервью с Т. Трацевич
12 Я. Боратиньскі Неурядові організації і європейська інтеграція

ЛИЧНОСТНЫЙ РОСТ

- 15 И. Ивакина Возможность учиться на протяжении всей жизни
16 Е. Бурма Экология души

ДЛЯ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

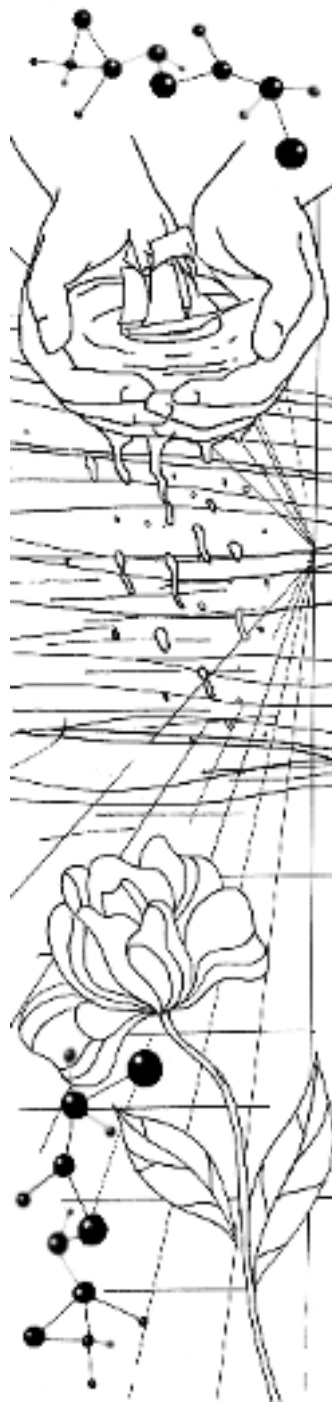
- 18 Г. Шиманович Народная дипломатия. Корпус Мира
19 В. Перепечаенко Битвы на ниве третьего сектора:
от бессистемных действий — к успешной стратегии
22 Н. Азарова Совет Партнерства — реалии и перспективы

ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ СОВРЕМЕННОСТИ

- 22 Я. Свердлюк Современное женское движение:
в поиске путей международного сотрудничества
24 Г. Даудова Сучасна жінка в суспільно-політичному житті
27 А. Романюк Политика приобретает женские черты,
но... очень медленно
29 Л. Бондаренко Женщина-политик: путь к гармонии
31 Т. Марценюк Маскуліність / фемінність по-шведськи:
виміри «іншої» культури
(або рефлексії на тему «Чому мені подобаються шведи?»)
34 Б. Бернстром Гендерная революция в Швеции

ПОД СЕНЬЮ «КРОНЫ»

- 36 Л. Гуслякова Женский политический взгляд

«Я» — информационно-просветительское издание Харьковской женской организации «Крона», которое выходит с 2003 года один раз в квартал при финансовой поддержке Фонда имени Генриха Белля (Германия) и Управления труда и социальной защиты населения Харьковского городского совета.

Ключевая тема выпуска № 1(13) 2006 — ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ.

Что такое ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ? Каковы слабые стороны конструктивного взаимодействия? Почему оно не всегда бывает результативным? Каковы особенности социального взаимодействия в современном обществе? Мы не даем вам готовых рецептов и формул, мы предлагаем вам рассмотреть тему, на наш взгляд, очень важную для счастливой и гармоничной жизни как отдельной личности, так и общества в целом. Авторы публикаций поделились своим видением, пониманием, опытом, знаниями.

Каждый выпуск журнала расширяет круг своих читателей, авторов и партнеров, среди которых образовательные и культурные учреждения, общественные организации Харькова и других городов Украины. «Я» читают в Киеве и Львове, Ивано-Франковске и Виннице, Херсоне и Алчевске, Луганске и Донецке, Николаеве и Енакиеве, Симферополе и Кременчуге. Информационную поддержку издания осуществляют Ресурсный центр развития общественных организаций «Гурт» и Харьковский гуманитарный университет «Народная Украинская Академия». Партнер по распространению в Харькове — Харьковская городская художественная галерея. Читатели могут получить наш журнал по адресу: ул. Чернышевского, 15.

Редакционная коллегия будет благодарна вам за отзывы, замечания, предложения и статьи, которые вы можете присылать по электронным адресам: krona@rider.com.ua или ya@lintec.net.ua Электронная версия журнала размещена на сайте организации: www.krona.org.ua Тема следующего выпуска — «Женщина и демократия».

Удачных вам взаимодействий!

Я2

Животворна сила співпраці

Олександра Гурина

головний методист-організатор

Інформаційно-методичного центру освіти м. Львова

Парадокс складності життя у період змін полягає у тому, що її надзвичайно важко збагнути, хоча розв'язок ховається в її природній динаміці — динаміці, яку можна витворити та правильно скерувати, але процес якої ніколи не можна буде контролювати. Старий спосіб управління змінами, яким користувалися у більш стабільну пору, є менш придатним. Тими двома теоріями, які в особливий спосіб допомагають нам по-іншому сприймати себе та замислитися над тим, якими ми маємо бути у новому тисячолітті, — є теорія складності та теорія еволюції.

Теорія складності — це нова наука, яка вагомо свідчить про те, що будь-яка зміна (запланована чи незапланована) розгортається нелінійно, що ми живемо серед безлічі парадоксів та суперечностей, що творчі вирішення проблем народжуються там, де взаємодіють невпевність, розмаїття та нестабільність.

Вчені Бравн та Айзенгардт вважають, що теорія складності виникла тоді, коли людина замислилася над тим, як з хаосу виникає порядок. Згідно з теорією складності, ті системи, які тільки частково пов'язані між собою, можуть краще адаптуватися. Аргументом для такого висновку є те, що надмірна структурованість гальмує розвиток, тоді як надмірний брак структурованості творить хаос. Це добре можна продемонструвати на прикладі вуличних світлофорів. Якщо світлофори відсутні, рух хаотичний. Якщо світлофорів надмір — рух зупиняється. Помірна кількість світлофорів упорядковує рух, але все ж дозволяє водіям пристосувати свій рух відповідно до ситуації на дорозі. Отож ключем до ефективних змін є здатність утримувати рівновагу на межі хаосу. Теорія хаосу зосереджує увагу адміністрації на стосунках між різними частинами організації та на вмінні поступитися контролем задля більшої можливості адаптуватися.

Теорія еволюції відносин стосується питань розвитку людства в часі, а особливо стосовно взаємодії та кооперативної поведінки. «Думки, знання, досвід, віра і подібні речі входять у свідомість людини і можуть передаватися безпосереднім наслідуванням однієї особи іншою», — говорить дослідник Рідлі. І далі: *Корені суспільного порядку закладені у наших головах, звідки бере початок наша інстинктивна здатність творити не досконало гармонійне*

та міцне суспільство, а суспільство, краще від того, в якому живемо.

Рідлі також пропонує цікаву еволюційну гіпотезу про те, що «процвітати можуть лише кооперативні групи, а не егоїстичні; тому кооперативні суспільства вижили, і у більшості випадків за рахунок занепаду відокремлених».

Співпраця найефективніша за умов рівноваги між надмірною структурованістю та її недостатністю. Ілюструє цю центральну ідею співадаптації приклад структури соціальних зв'язків у синиць та червоних вільшанок, що наводиться у авторів Бравна та Айзенгарта.

На початку XX ст. молокоторговці Великобританії зазвичай розвозили молоко до своїх клієнтів у відкритих пляшках. Два види птахів — синиці та червоні вільшанки — призвичаїлися спивати сметанку, що збиралася зверху. Врешті молочники вирішили цю проблему тим, що почали накривати пляшки алюмінієвою фольгою. Років через двадцять популяція синиць (що налічувала близько 1 мільйона птахів) навчилася продзьобувати ці кришки. На відміну від них вільшанки і далі не знали, як це робити. Тільки одна випадково зуміла продзьобати кришку, але таке відкриття не мало поширення. Як пояснити цей випадок?

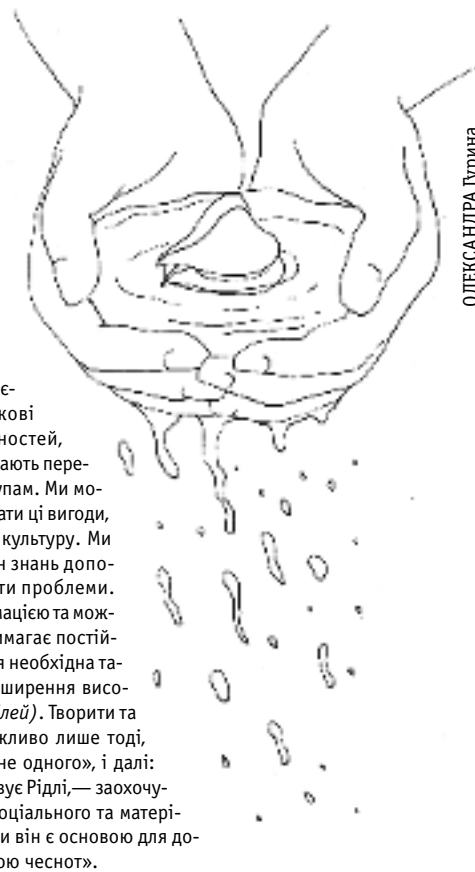
Синиці від природи є дружними. Вони перелітають з місця на місце зграями по вісім-десять птахів і проводять у таких перельотах два-три місяці на рік. Під час цих перельотів вони своєрідно спілкуються між собою. Чисельність їхніх зграй змінюється. Натомість червоні вільшанки є територіальними. Вільшанка-самець проганяє всіх зі своєї території. Вони рідко спілкуються між собою, а коли й роблять це, то спілкування, як правило, відбувається у ворожому тоні.

Загалом будь-який рід найкраще пристосовується тоді, коли його представники частково взаємодіють між собою. Якщо представники якогось роду постійно перебувають разом, вони швидко пристосовуються, однак тоді стають надто однаковими, щоб упора-

тися з раптовою зміною. Якщо представники популяції ніколи не бувають разом, то вона пристосовується до зміни дуже повільно і може взагалі еволюціонувати у різні види, нездатні до комунікації.

Звичайно, можна навести безліч прикладів поведінки окремих осіб та груп. Але питання еволюції полягає у тому, чи кооперативні взаємини слугують розвиткові вищих моральних цінностей, якщо водночас вони надають переваги як особам, так і групам. Ми можемо відчувати та цінувати ці вигоди, творити їх у часі через культуру. Ми бачимо, що взаємообмін знань допомагає людям вирішувати проблеми. Потреба ділитися інформацією та можливість отримувати її вимагає постійної взаємодії. Взаємодія необхідна також для розвитку та поширення високих цілей (*моральних цілей*). Творити та отримувати добро «можливо лише тоді, коли люди шанують одне одного», і далі: «Ми повинні, — підсумовує Рідлі, — заохочувати рівних людей до соціального та матеріального обміну, оскільки він є основою для довіри, а довіра — основою чеснот».

Але, на жаль, у суспільстві немає достатньої кількості «рівних» для того, щоб процвітали чесноти. У книзі «Хворобливі суспільства» Вілкінсон (1996) подає безапелляційний аналіз «недуг нерівності». Свою думку він обґрунтовує й результатами інших дослідників, які довели, що найміцнішими є не найбагатші суспільства, а ті, у яких найменша різниця доходів багатих і бідних. Наслідки нерівності негативно впливають не тільки на бідних. Суспільство набагато більше витрачає коштів на те, щоб боротися з наслідками бідності, які буквально шматують суспільство і розколюють його. Нам усім значно важче жити в аморальному та конфліктному суспільстві. Навіть більше, Вілкінсон та інші доводять, що більша рівність приводить до більшої суспільної згоди, і це зумовлює економічне зростання. На основі цих тверджень ми можемо задати собі наступні питання, а саме: як досягти кращого розподілу доходів від діяльності економіки та більшої суспільної згоди? Чому ті, хто живе краще, не могли б допомогти іншим? Як змусити людей «ставитися до інших членів спільноти як до своїх співгромадян, добробут яких залежить від їхнього добробуту, і навпаки, аніж сприймати одне одного як перепону на своєму шляху?» Ми не маємо підстав бути настільки оптимістами, щоб вірити, що настане час, коли знайдуться чіткі відповіді на ці питання, але, схоже, ми будемо працювати над об'єднанням політичних, моральних та егоцентричних сил у нашій державі.

ОЛЕКСАНДРА ГУРИНА

Благотворительность как механизм личного и общественного взаимодействия:

историческая ретроспектива

Благотворительность — это перемещение средств от тех, у кого есть совесть, к тем, у кого есть нужда.

В. Г. Кротов, философ, писатель.

Елена Кравченко

доцент, кандидат исторических наук, доцент кафедры истории и украиноведения Украинской государственной академии железнодорожного транспорта. Преподаватель специального курса «История благотворительности в Украине».

Благотворительность, явление достаточно известное в современном мире, понимается всеми одинаково, но трактуется по-разному. Дефиниции понятия встречаются самые разнообразные: в узком смысле слова «благотворительность» — это оказание частными лицами или организациями безвозмездной помощи нуждающимся людям или социальным группам (слоям) населения. В широком понимании — безвозмездная деятельность по созданию и передаче финансовых, материальных и духовных ценностей (благ) для удовлетворения насущных потребностей человека, социальной группы, слоя, общности, попавших в трудную жизненную ситуацию. Энциклопедический словарь Ф. А. Брокгауза и И. А. Ефрона конца XIX ст. трактует благотворительность как проявление сострадания к ближнему и нравственную обязанность имущего спешить на помощь неимущему.

Благотворительность — понятие достаточно многогранное. Оно теснейшим образом связано с милосердием (состраданием, сердечным участием) и альтруизмом (бескорыстной заботой о благе других людей). Разновидностями благотворительности являются милостыня, меценатство, филантропия, призрение, попечение, опека, патронат, волонтерство, шефство, спонсорство. В зависимости от исторической эпохи происходила постепенная трансформация этих категорий.

Во всех своих проявлениях благотворительность представляет собою разнородное взаимодействие, поскольку и субъектами и объектами этого взаимодействия выступают и частные лица, и государство, церковь, общество

в целом. Признаками благотворительности есть бескорыстность (бесвозмездность), добровольность и целенаправленность.

Одной из древнейших форм личного проявления гуманного отношения к человеку, выраженного в сострадании убогим и нищим в виде подаяния им денег или иных материальных средств существования, является, безусловно, милостыня.

В отличие от филантропии, она носит сугубо индивидуальный, неорганизованный, неразборчивый характер, зависящий от личностных качеств подающего.

Милостыня — нерегулярное частное действие, цель которого — минутная помощь без особой заботы о дальнейшей судьбе нуждающегося. Мотивы милостыни — это, прежде всего, субъективные ощущения, инстинкты сострадания, исполнение религиозной заповеди, забота о спасении души. Недостатком милостыни является то, что она способствует развитию профессионального нищенства.

Филантропия (человеколюбие) же имеет организованный, преимущественно безличностный характер. Это деятельность, направленная на добровольное распределение частных ресурсов их обладателями нуждающимся людям, а также на решение общественных проблем и усовершенствование условий общественной

жизни. Филантропия, в отличие от милостыни, направлена на достижение общего блага, осуществляется планомерно, по определенным программам. Возникновение благотворительности как общественного явления корнями уходит в глубокую древность. У славян традиционно связано с распространением христианства. В Киевской Руси благотворительность проявлялась, прежде всего, как личностное, частное взаимодействие между князьями, духовенством, с одной стороны, и калеками, нищими, больными — с другой. В XVIII в. стала формироваться система общественного призрения (от «призреть», «призрывать», т. е. «обратить взор со вниманием»). От милостыни общественное призрение отличалось организацией, мотивами и целями, оно было направлено на тех, кто не в состоянии себя призреть и не делал из своей нужды промысла. Субъектом общественного призрения выступало коллективное лицо — община или земская единица, а мотивы были обусловлены сознанием гражданской солидарности между членами общины, общественным интересом, заботой правительства о благе населения. Целью призрения являлось разумное и организованное обеспечение нуждающихся необходимым и предупреждение нищеты.

Благотворительность как общественное взаимодействие предусматривала более рациональные формы проявления, чем просто милостыня. Расцвет общественной благотворительности во всех ее направлениях относится к XIX — началу XX вв. Сначала под этим словосочетанием понималась социальная деятельность местных обществ — крестьянских, мещанских, купеческих, а с середины XIX в. также деятельность собственно благотворительных обществ, объединявших в своих рядах людей разных сословий. Мотивацию благотворительной деятельности в этот период обуславливали социальные и психологические факторы: религиозно-нравственный, достижение престижа и социального признания, а также патриотизм.

По вопросу о влиянии благотворительности на общество в литературе сложились две противоположные точки зрения. Первая — резко отрицательное отношение к филантропии и ее влиянию на общество, т. к. она только «развращает человека, отучает его от труда и не приносит никакого блага обществу». Сторонниками этой позиции в свое время были марксисты. Вторая точка зрения — это признание положительного влияния благотворительной деятельности на общество. Этот взгляд основан как на историческом опыте развития благотворительности в России, Украине, так и на современных тенденциях развития социальной работы, социального менеджмента и социальной педагогики.

Несмотря на наличие глубоких социально-исторических традиций, культура благотворительности в современном украинском обществе, к сожалению, пока еще пребывает на первоначальной стадии. Отношение к благотворительности связано с ментальностью общества, осознанием социальных приоритетов. Учитывая существующий исторический опыт, следует отметить, что наиболее эффективно благотворительность способствует развитию взаимодействия лишь тогда, когда объединяются усилия частной инициативы и общественных организаций при государственной поддержке (прежде всего правовой). Благотворительность, таким образом, является социально-ролевым взаимодействием, содержание которого определяется типом социально-экономической системы и характером отношений между государством и гражданским обществом, складывающимся в этой системе.

Одну из ключевых ролей в сложившейся экономической ситуации в осуществлении благотворительной деятельности играют представители «третьего сектора», бизнес-структуры. Бизнес, сотрудничая с социальной сферой, становясь социально-ответственным, начинает влиять на расширение гражданских

свобод в обществе, вовлекается в процесс формирования гражданского общества, способствует возникновению в нем большей доверительности и открытости. Ключевыми мотивами проявления благотворительности для украинских бизнесменов являются возможность заявить о себе, чувство собственной значимости, желание сделать что-либо полезное, дополнительная реклама.

Таким образом, благотворительность как механизм социального взаимодействия имеет общечеловеческое, социально-экономическое и личностное содержание. Отношения между субъектами и объектами этого взаимодействия могут приобретать как формальный, так и неформальный

Отношение к благотворительности связано с **МЕНТАЛЬНОСТЬЮ** общества, осознанием **СОЦИАЛЬНЫХ** приоритетов

характер. Независимо от мотивации оценивать их следует в зависимости от результативности и эффективности для обоих участников процесса. Для этого необходимо создавать систему социального диалога и взаимодействия по возрождению традиций благотворительности с бизнесом и властью, совершенствовать нормативно-правовую базу, объединять усилия многочисленных общественных организаций, тесно взаимодействовать по вопросам благотворительности со средствами массовой информации.

От Сочувствия к Содействию

Уже больше десяти лет в Харькове существует областной благотворительный фонд «Каритас» и одноименный интернат для детей-сирот и детей, оставшихся без родительской опеки. Как же появились эти организации?

...Начало 90-х годов. Группа молодых инициативных людей с помощью международной благотворительной организации «Каритас» основывает в Харькове областной благотворительный фонд, который первоначально в своей деятельности объединил семь социальных проектов различных направлений. В их числе было создание интерната для детей-сирот. Так, на Салтовке, в здании бывшего детского сада, появляется интернат «Каритас», который на начальном этапе своей деятельности приютил 30 детей. Такие интернаты, находящиеся под патронатом одноименной международной благотворительной организации, уже существуют в России, Польше, Чехии, Австрии и в других странах мира. У истоков Харьковского «Каритаса» стоят его нынешние президент Андрей Андриенко и вице-президент Виктор Грицай. Фонд и интернат начинают свою работу.

...Лето 2004 года. С течением времени работа фонда и интерната расширяется благодаря деятельному и творческому участию всех сотрудников, от рядового воспитателя и до руководителя. Вместе с этим увеличивается и количество детей, которым помогает «Каритас». В конце концов, наступает момент, когда уже родные стены детского сада становятся не совсем подходящими для растущего интерната. Ведь сейчас дети и воспитатели обитают в здании, которое было предостав-

лено властями Киевского района г. Харькова в начальный период существования организации. Возникает идея на базе существующего «Каритаса» создать интернат семейного типа, построить небольшой «городок», в котором было бы все необходимое для существования и работы детского дома. Но, как это обычно бывает, одновременно с идеей возник и вопрос: где же развернуть строительство нового интерната? В решении этой проблемы приняли участие городские власти. Они выделили для строительства место в одном из живописнейших уголков Харькова — в Лесопарковой зоне. Однако ни одно дело, а тем более такое большое, не может начаться без финансовой поддержки. И здесь неоценимую помощь оказывает проведенный немецкой телевизионной компанией «RTL» благотворительный телемарафон, часть средств от которого была передана международной организации «Каритас», обеспечивающей финансирование данного проекта. В сборе средств для строительства неоценимую поддержку также оказывает известный певец и продюсер Дитер Болен, прибывший в Харьков как частное лицо, которому безразличны судьбы детей-сирот и детей, оставшихся без родительской заботы и ласки.

И началась работа. Проектирование интерната было поручено ведущему харьковскому архитектору В. Н. Водолазскому, который сумел реализовать в этом проекте оригинальные архитектурно-планировочные решения. И это несмотря на его плотный и жесткий график проектирования других городских объектов! Автор мастерски «вписал» в этот живописный участок Лесопарковой зоны оригинальные жилые коттеджи, школу, мастерские, спортивные площадки и вспомогательные блоки — служеб-

ные и хозяйственные, объединив все это в единый архитектурный ансамбль. В дальнейшем к реализации проекта подключилась строительная компания «Кельма», которая в непростых условиях Лесопарковой зоны приступила к возведению объекта на самых благоприятных для фонда «Каритас» условиях, учитывающих его достаточно скромные финансовые возможности. Старшим производителем работ на объекте стал представитель строительной компании «Кельма» В. В. Коц. Следует отметить, что и австрийская сторона не оставила без помощи и поддержки харьковский фонд. Представители Международной благотворительной организации «Каритас» — руководитель проекта Фелицитас Филип и технический руководитель Йозеф Амон — тесно сотрудничают со своими коллегами из харьковского фонда. В стороне не остались и простые австрийцы, не имеющие непосредственного отношения к международной благотворительной организации. Они совершили необычайно гуманный шаг, приехав в Харьков как волонтеры и оказав помощь на начальном этапе строительства. Среди них были и медсестры, и преподаватели, и домохозяйки, и пенсионеры.

...2006 год. Строительство продолжается до сих пор и большая часть работы еще впереди. Новый интернат семейного типа станет родным домом для вос-

питанников «Каритаса». В каждом из пяти коттеджей будет проживать десять детей разного возраста и два воспитателя. Такой способ формирования детского коллектива позволит воспитанникам ощутить себя в настоящей семейной атмосфере.

Но пока детский дом «Каритас» только готовится к переезду. Сейчас дети и воспитатели продолжают жить в здании детского сада, но это нисколько не влияет на теплую и дружескую атмосферу любви и взаимопонимания между ними, которая царит благодаря самоотверженной работе педагогов. Воспитанники «Каритаса» — добрые, веселые, отзывчивые дети! У них прекрасные отношения с воспитателями, которых они называют мамами и папами. Несомненно, благодаря дружеской атмосфере в стенах «Каритаса» растут по-настоящему необыкновенные ребята! Среди них — Настя Зуб, абсолютная победительница конкурса «Мини-мисс Харьков 2004», завоевавшая в Ужгороде на конкурсе «Мини-мисс Украина 2004» титул «Третья Принцесса Украины 2004». Света Леонова, принявшая участие в конкурсе «Мир талантов» и завоевавшая гран-при конкурса в номинации «Юный дизайнер Украины 2003»! Аня Желтухина, занявшая почетное второе место среди юниоров в чемпионате Украины по подводному фотографированию. Воспитанники «Каритаса» награждались грамотами за участие в чемпионатах по авиамodelьному спорту и отмечались в многочисленных танцевальных конкурсах и фестивалях. Это, конечно, лишь малая толика всех достижений очень целеустремленных и невероятно талантливых ребят, которые, несомненно, заслуживают всего самого лучшего!

Кроме того, хотелось бы отметить, что все люди, принимающие участие в реализации проекта постройки нового интерната, мало интересуются материальной стороной вопроса. Они просто сумели сделать шаг от сочувствия к содействию. Согласитесь, порой такой маленький шаг сделать сложнее, чем самый гигантский прыжок. Ведь намного легче вздыхать и сочувственно качать головой, чем делать что-либо существенное для этого действительно правого и благородного дела!

Для всех желающих, которые чувствуют в себе силы сделать шаг к содействию и хотят помочь в реализации этого проекта, сообщаем наши банковские реквизиты: р/с 2600912220008 в АКБ «Правекс-Банк» г. Харькова, МФО 350493

**Харьковский областной
благотворительный фонд
«Каритас-Харьков»**

г. Харьков
ул. Полтавский шлях
1/3, к. 27

Те, що нам
казали,
коли МИ
були дітьми:

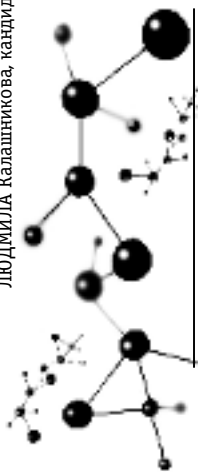
*Не біжи; йди поволі; швидко; їж усе;
мий руки; чисти зуби; мовчи; говори;
перепроси; привітайся; ходи сюди;
відчепиш від мене; йди бавитися;
не перешкоджай; не біжи; вважай;
бо впадеш; тим гірше для тебе; ти
не вмєш; ти замалий; я сам зроблю;
ти вже великий; йди спати; вставай;
вже пізно; я маю роботу; бався сам;
одягнися; не стій на сонці; йди на сон-
це; не розмовляй з повним ротом...*

Те,
що МИ
хотіли б
почути:

*Люблю тебе; ти гарний; я щасливий,
що тебе маю; поговорімо про тебе;
як почувашся? боїшся? чому не хо-
чеш? ти — дуже милий; приємний;
розкажи, що ти відчував; ти — щас-
ливий? мені приємно, коли ти смієшся;
плач, якщо хочеш; чому ти страждаєш?
що тобі не подобається? кажи
те, що хочеш; довіряю тобі; мені при-
ємно з тобою; хочу розмовляти з то-
бою; мені приємно слухати тебе; ти
мені подобаєшся такий, який ти є;
гарно бути разом; скажи, якщо я по-
милівся...*

**Навколо тебе є багато людей, що
чекають на слова, які хотіли почу-
ти ще в дитинстві.**

Грядущее информационное общество в Украине

По определению классика социологии К. Маркса, общество — это продукт взаимодействия людей. А как можно охарактеризовать само взаимодействие? Взаимодействие социальное (интеракция социальная) представляет собой процесс, при котором индивиды и группы в ходе коммуникации своим поведением влияют на других индивидов и другие группы, вызывая ответные реакции. Другими словами, социальное взаимодействие является процессом взаимообусловленного влияния индивидов, групп, социальных систем, обществ друг на друга. Среди форм социального взаимодействия можно выделить непосредственный контакт между людьми и опосредованные формы, которые предполагают ряд связующих звеньев и механизмов (язык, различного рода символы, предметы, ценности, нормы и др.).

Помимо термина «постиндустриальное» появились и другие: «информационное общество», «общество ЗНАНИЙ», каждый из которых со своей стороны характеризует НОВЫЙ тип общества

Вплоть до середины XX века пиком эволюции социума считался переход от аграрного к индустриальному обществу. Возникновение термина «постиндустриальное общество» связано с именем американского социолога Д. Рисмена, который в 1958 году так назвал одну из своих статей. В дальнейшем тема постиндустриального общества получила развитие в общественных науках, что было обусловлено изменениями, происходящими в социуме. Помимо термина «постиндустриальное» появились и другие: «информационное общество», «общество знаний», каждый из которых со своей стороны характеризует новый тип общества. Информационное общество или общество знаний — это, по сути, следующая ступень развития человечества, когда ценностью, определяющей благосостояние как отдельных людей, так и целых государств, становятся не материальные блага, а своевременная и легко доступная информация. В представлениях об информационном обществе, как правило, сочетаются черты реальности и идеала, настоящего и желаемого будущего. В настоящем проявляется существенная роль информации в жизнедеятельности социума, его сохранении, развитии и разрушении; растущее осознание этой роли не только интеллектуалами и управленцами, но и массами. Информация осознается как ценность, источник силы и власти, а сила и власть — как средство доступа к информации, к возможностям формирования информационного пространства; с этой точки зрения, отношения по поводу получения, распределения

и распространения информации во многом определяют социальную структуру, разделение властных функций и общественную динамику. Реальностью является интенсивный рост коммуникационно-компьютерных технологий, обеспечивающих (или предотвращающих) возможности передачи, распространения и получения информации. В будущем нас ожидает совершенствование информационных технологий и распространение их по всему миру, расширение доступа к информационным ресурсам. Предельным, идеальным уровнем развития вышеназванных технологий выступает состояние, когда любой человек, находящийся в любой точке земного шара (и даже за его пределами), в любой момент времени может получить необходимую ему информацию. Собственно, этот идеал и задает магистральное направление в движении к информационному обществу, а затем в совершенствовании такого общества и достижении им стадии зрелости.

Главный недостаток общества нового типа некоторые ученые видят в том, что возникает информационный или цифровой разрыв, который носит интегральный характер и включает в себя разрывы в экономике, образовании, уровне жизни, доходах, питании и т. д. Более того, этот цифровой разрыв становится глобальным и, по сути, подрывает стабильность мирового сообщества. В этом смысле его ликвидация в стратегическом плане превращается в международную проблему номер один. Следствием этого является парадоксальная ситуация: вместо того, чтобы содействовать интеграции человечества, информационные технологии во многом способствуют его дифференциации, глубокому расколу. Усугубляется традиционное деление на страны богатые и бедные, теперь уже основанное на информационном водоразделе.

Возникает вопрос: насколько осознается подобная угроза нашими соотечественниками? Кардинальная трансформация социальной структуры, связанная с переходом к новому типу общества, инициирует новый кризис.

Этот кризис будет носить двойственный характер: раскол внутри страны и раскол стран мирового сообщества. В то же время необходимо учитывать, что стратификационная структура нашей страны лишь начала приобретать четкие контуры и вместе с ней стали возникать устойчивые формы социального взаимодействия. Но решение тактических задач, задач сиюминутного выживания, заслонило стратегический простор. Следствием этого могут стать новые социальные катастрофы.

Налаживание стабильного функционирования социального механизма и становление социальных взаимодействий в инновационных условиях является долгим естественным процессом. Существуют ли пути активизации данного процесса? В известной мере, да. Особое внимание, на наш взгляд, необходимо уделить подготовке общественного сознания к предстоящим переменам, постепенному культивированию новых стандартов, ценностей, образцов поведения. С нашей точки зрения, развитие теорий информационного общества, их популяризация будет способствовать распространению основных идей и положений этих теорий в сознании сначала передовой (имеющей непосредственное отношение к науке) части общества, охватывая в дальнейшем все более широкие круги населения, создавая условия для осуществления перехода к информационному обществу. С одной стороны, опережающий анализ положительных и отрицательных черт информационного общества обеспечит возможность выработки стратегии переходного периода для Украины. С другой стороны, знание теории позволит верно оценивать и квалифицировать происходящие в социуме трансформации, адекватно на них реагировать, прогнозировать и планировать дальнейшее развитие.

Іспит на зрілість

Тарас Дanyкo

доцент Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»), член Ради Української асоціації розвитку менеджменту та бізнес-освіти

На наших очах руйнується світ, побудований на ієрархіїх.

Ми ще не усвідомлюємо цього, але цей злам повністю змінить наше життя, світогляд, правила поведінки. І це стосується кожного.

Ми навчені жити у світі, де всі суспільні інституції побудовані по вертикалі.

Ми звикли виконувати свою роботу та не втручатися в справи інших. За це ми вимагаємо, щоб ніхто зі сторони не втручався в нашу роботу.

Ми звикли отримувати завдання від свого начальника та розраховувати на винагородження від нього за виконану роботу. В тому світі, якого більше не буде, нашим основним засобом зв'язку з оточуючим світом був начальник. Саме цю роль відводили йому управлінські теорії. Але цей світ зруйнували наддосконалі інформаційні технології. Начальники, як засоби зв'язку, виявилися неконкурентоспроможними.

Раптом виявилось, що всі процеси, пов'язані з творенням доданої вартості, відбуваються по горизонталі. Процеси по горизонталі забезпечують команди, основані на принципі добровільності. Старий світ, побудований на ієрархіїх, не в змозі конкурувати зі світом, побудованим на здатності людей самостійно ефективно взаємодіяти між собою навколо процесів. Відбувається іспит суспільства на зрілість. Люди, які виховані в дусі патерналізму, стають безпорадними. Вони втрачають орієнтири та мріють про старі добрі часи, коли начальники знали все. Але цього вже не повернути.

В новому світі основним багатством є талант, складовими якого є знання, творчість та здатність діяти. Люди повинні вміти шукати союзників та об'єднуватися навколо процесів, постійно вдосконалюючи їх завдяки постійному навчанню. Нова інформація та нові знання генеруються так швидко, що жодна ієрархічна структура не встигає за цими змінами. Люди поставлені перед вибором: або навчитися діяти самостійно, або, чекаючи дозволу згори, спостерігати за своїм занепадом.

Сучасне суспільство повинно усвідомити, що основою його конкурентоспроможності є здатність швидко вчитися. Це висуває нові вимоги до якості освіти. Освіта стає найважливішою продуктивною силою сучасного світу.

На жаль, система освіти в Україні продовжує залишатися такою, якою вона існувала в епоху «патерналістської» держави радянського зразка. Навчальні заклади не мають необхідного рівня автономії, залишаючись в помітній залежності від держави. Це складає дуже сильний вплив на ментальність викладачів та науковців, які оцінюють свою діяльність не з точки зору кар'єрного успіху своїх випускників або бізнесових досягнень замовників науково-консультаційних послуг, а з точки зору відповідності своїх дій галузевим вимогам та стандартам. В умовах динамічного ринку та глобальної конкуренції така ментальність є непродуктивною.

В новому світі, побудованому на знаннях та ефективних процесах, успіх суспільства залежатиме від здатності університетів пройти іспит на зрілість, який полягає в здатності робити реальний внесок в розвиток суспільства на місцевому, національному та міжнародному рівнях або стати каталізатором ініціатив:

- внесок університету в освіту та в місцеве освітнє середовище;
- внесок університету у бізнес-спільноту;
- активна роль університету як місця дискусій та розповсюдження знань;
- консалтинг.

В новому світі критерієм ефективності університету є зростання корисності для суспільства від його діяльності. Але це можливо лише на основі моделі партнерства та співучасті громадськості в питаннях розвитку освіти. Нова якість освіти може з'явитися лише завдяки взаємопроникненню суспільства та академічної спільноти. Прийшов час нової суспільно-відповідальної та вільної освіти й надпотужного партнерства багатьох «я», побудованого на наріжному камені добровільної взаємодії.

На шляху до євроінтеграції

Інтерв'ю з Тамарою Трацевич

Якщо ви, шановні читачі, помітили, діалог з Центром прав людини «Древо життя» набуває статусу традиційного. Сьогодні ми попросили пані Тамару Трацевич, голову ради цієї громадської організації та голову комісії з європейської та євроатлантичної інтеграції Громадської колегії при голові Харківської обласної державної адміністрації (ХОДА), розповісти про програму «Європейська та євроатлантична інтеграція крізь призму якості життя», що вони реалізують.

«Я»: Дефініція «якість життя» стає все більш звичною останнім часом. Ви ж, наскільки відомо, свою програму «Європейська та євроатлантична інтеграція крізь призму якості життя» реалізовуєте вже років зо два, хоча фінансову підтримку від Міжнародного фонду «Відродження» отримали тільки наприкінці минулого року. Що спонукало вас до активних дій у цьому напрямку, чому Ви вважаєте, що ця програма буде корисною для суспільства?

Т.Т.: Спочатку хотіла би подякувати Міжнародному фонду «Відродження» за підтримку, яку ми сприймаємо як визнання нашої діяльності професійною та корисною, адже фінансову підтримку отримати нелегко. Тож, споглядаючи, як активно та агресивно супротивники розвитку України за європейською моделлю пропагують повернення до радянського способу життя, оминаючи позитивні соціальні зміни в країнах Балтійської трійки та колишніх членів Варшавського договору, що стали членами НАТО та Європейського Союзу, в той час коли суть державної політики доводиться до пересічного українця не найкращим чином, ми, вважаючи, що народ має право самостійно визначати свою позицію щодо політики держави, лише допомагаємо співвітчизникам свідомо визначити свою позицію щодо перспектив вступу України до ЄС

та НАТО. Адже аби зробити вибір, треба розуміти, чому цей вибір робити треба, та й мати ЩО покласти на шальки терезів — інформації як «за», так і «проти» має бути достатньо. Чому вибір робити прийдеться? По-перше, тому, що підтримка з боку народу державної політики полегшує її реалізацію, по-друге, тому, що всупереч волі народу інтеграція до ЄС та НАТО просто неможлива. І це громадськість має чітко усвідомити. На одному з круглих столів одна з учасниць висловила переконання, що, вступаючи до НАТО, влада дослухатись до нас не буде, тому інформація про НАТО пересічній людині взагалі не потрібна. І це є один із міфів та одна із багатьох політтехнологій, застосовуваних супротивниками вступу до ЄС та НАТО. Тому що ті, хто стверджують, що від нас нічого не залежить і водночас ініціюють референдум щодо вступу до НАТО саме зараз, заздалегідь знають результат, враховуючи силу впливу міфів та стереотипів на свідомість людей на тлі браку альтернативної інформації. Ми би хотіли, аби всі знали, що перед вступом до ЄС та НАТО обов'язково з'ясовується воля народу — через референдум або через соціологічне дослідження. Повторюю: обов'язково. Бо ні ЄС, ні НАТО не зацікавлені мати в своєму таборі деструктивні сили, що будуть гальмувати розвиток. І це основне. А як приклад можу навести Норвегію, яка, успішно завершивши переговори про приєднання до ЄС, але під час загальнонаціонального референдуму не отримавши підтримки норвежців, членом ЄС не стала. Але референдум проводиться перед офіційним вступом, коли вже проведена інформаційна кампанія, а не перед виборами, коли певні політичні сили, викликавши напруженість електорату, намагаються заробити собі політичні бали. Саме до інформаційної кампанії, яка має сприяти формуванню у співвітчизників зваженої, свідомої позиції, ми і долучаємось. І вважатимемо завдання виконаним, коли громадяни вважатимуть, що задля свідомого вибору інформації вже вистає.

«Я»: Але ж Ви — за? То чи не будете Ви агітувати «за», нехтуючи аргументами «проти»?

Т.Т.: Так, я — «за». Я вважаю, що будь-яка позиція є правильною, якщо вона не вступає в протиріччя з сумлінням, не викликає агресивного прагнення переконати у своїй правоті будь-якою ціною. Мені, наприклад, здається, що неупереджена інформація є найкращим агітатором, я ж маю лише сприяти її надходженню. А вже її аналіз, на мою думку, має привести до усвідомлення, що політика інтенсивного наближення до об'єднаної Європи та Організації Північно-Атлантичного договору має на меті, насамперед, просування до європейської моделі життя — визнаних людських цінностей і високих стандартів якості життя. Саме ці категорії є близькими і зрозумілими кожній людині, незалежно від того, де вона мешкає — у великому місті чи віддаленому селі, молода вона чи літня, академік чи сільський трудівник.

На жаль, обговорення питань європейської та євроатлантичної інтеграції відбуваються переважно на державному рівні та в наукових колах і стосуються механізмів інтеграції. Звичайна ж людина, якої це стосується першочергово, не тільки майже не долучається до цих процесів, а навіть не має популярної та об'єктивної інформації про цілі та задачі ЄС і НАТО, внаслідок чого і живиться міфами та стереотипами, як успадкованими від часів «холодної війни», так і новітніми, продукованими сучасними прихильниками «ліберальної імперії», що не сприяє розумінню державної політики.

«Я»: А чому за вашою програмою питання інтеграції до ЄС та НАТО обговорюються разом? Це ж різні організації, та й ставлення до них різне.

Т.Т.: Основні цінності цих організацій однакові: демократія, права людини, економічний розвиток. При тому, що безпекова політика НАТО складає близько 20% загальної політики Організації Північно-Атлантичного договору і природньо доповнює безпекову політику ЄС, ставлення до цих організацій серед громадян України справді дуже різняться. І якщо інтеграцію до ЄС, за різними опитуваннями, підтримує більше половини українців, то вступ до НАТО вітає вполовину менше: це переважно представники інтелектуальної еліти, себто, ті, хто володіє інформацією. Є і ще один фактор різного ставлення: інтеграція до ЄС — поки що невизначена, далекосяжна перспектива, до НАТО — осяжного майбутнього.

«Я»: Що вже зроблено в рамках проекту і які питання плануються до обговорення?

Т.Т.: Ми в Харкові провели вже досить багато публічних заходів з європейської та євроатлантичної інтеграції. Учасники одного із перших, круглого столу «Європейська та євроатлантична інтеграція України очима молоді», що відбувся 23 серпня 2004 року, зазначили, що вирішальними у негативному сприйнятті вступу України до ЄС та НАТО є брак достовірної інформації про ЄС і НАТО та профанация термінів; 23 жовтня 2004 року на міжнародній конференції «Україна та Словаччина: обмін досвідом з європейської інтеграції» обговорювались уроки, які може винести Україна із непростого шляху Словаччини до ЄС; 11 квітня 2005 року на круглому столі «Євроатлантична інтеграція: реалії сьогодення», в якому брали участь лідер комуністів п. А. Александровська та директор Центру інформації та документації НАТО в Україні п. Мішель Дюре, учасники мали можливість препарувати міфи і стереотипи та отримати інформацію про останні події у взаємовідносинах Україна-Північноатлантичне співтовариство. 20 жовтня 2005 року ми мали зустріч з Послом НАТО п. Стефаном Фуле, а 28 листопада разом з його колегою, що приїхав до нас з Праги, п. Збінеком Павлачеком, директором Центру інформації НАТО в Празі, та п. Яном Падьюреком, першим секретарем Посольства Чеської Республіки в Україні, обговорювали питання співробітництва. Результатом круглого столу «Україна на євроінтеграційному шляху: як підвищити якість освіти», що проводився спільно з Фондом ім. Фрідріха Еберта, є не тільки рекомендації розробити державну стратегію розвитку освіти в Україні, а й налагодження партнерських зв'язків. Фонд імені Фрідріха Еберта, з яким ми працюємо вже давно, буде частіше з'являтися в харківському інформаційному просторі. А усвідомлюючи, що щодалі від столиці, то поінформованість все менша, ми проводимо низку заходів в райцентрах. Першим, завдяки ініціативі головного редактора газети «Обрії Ізюмини» п. К. Григоренка, став Ізюм, де ми відчули реальні результати: деякі учасники круглого столу «Якість життя: чи є альтернатива європейській та євроатлантичній інтеграції» змінили своє ставлення до вступу до НАТО, отримавши інформацію, та висловили зацікавленість в її отриманні на постійній основі. А це означає, що ці люди вже не будуть відчувати себе просто гвинтиками, такими собі манісінькими українцями, думка яких не береться до уваги. Ми зробили ще один, нехай мікроскопічний, крок до громадянського суспільства. Зараз ми намагаємось об'єднати зусилля тих, хто вважає, що громадяни Харківщини мають право бути поінформованими. Започатковано Громадську раду з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, де головуючий буде змінюватися щопівроку, як в ЄС, а прес-клуб «Україна-ЄС-НАТО» очолює п. В. Фоменко, кореспондент УНІАН. І ми відкриті до співробітництва та ініціатив. Плани на найближчі півроку: черговий публічний захід знов в Ізюмі — дискусія «Україна-ЄС-НАТО: «за» та «проти», основна тема — демократичність виборів як основної засади інтенсифікації інтеграційних процесів; у квітні на міжнародній конференції «Людина, її права та свободи в контексті інтеграції до ЄС і НАТО» будемо обговорювати виконання Планів дій Україна-ЄС та Україна-

НАТО з точки зору підвищення ефективності національних суспільних реформ як фактора покращення якості життя, а також сертифікуємо як «знавців» ЄС та НАТО переможців вікторин «ЄС: чи знаєш ти?» і «НАТО: чи знаєш ти?» та конкурсу письмових робіт «Європейська та євроатлантична інтеграція очима молоді». Сподіваємось також отримати підтримку від Центру інформації та документації НАТО у проведенні конференції «Євроатлантична інтеграція очима жінок», обговорити проблеми викорінювання бідності, молодіжної кнородної дипломатії у контексті «зеленого туризму» та інші нагальні питання.

«Я»: Перелік проблем, що заплановано проектом, настільки широкий, що виникає сумнів у його цільності.

Т.Т.: Так, Плани дій Україна-ЄС та Україна-НАТО якраз і охоплюють практично всі сфери суспільного життя. Їх виконання має наблизити Україну до того способу життя, за яким їдуть на захід імігранти у пошуках кращої долі. Ми ж цю кращу долю маємо збудувати тут, в Україні. Та ще й маючи амбіції брати участь у прийнятті рішень в європейському спільному домі або євроатлантичному союзі. Шануймося, бо ми ж, такі гарні, того варті.

Це і буде моїм побажанням читачкам та читачам часопису «Я».

Неурядові організації та євроінтеграція

*Фонд імені Стефана Баторія — це один з фондів, що здійснює фінансову та інформаційну підтримку діяльності неурядових організацій в Україні. В рамках інформаційної підтримки Фондом здійснено випуск книги *Vademecum — «Україна на шляху до Європейського Союзу», декілька примірників якої ХЖО «Крона» отримала в подарунок. До уваги читачів глави статті Якуба Боратинські про досвід польських неурядових організацій на шляху до євроінтеграції, який без сумніву стане у пригоді українським громадським організаціям.**

Вступ

Як показує історія останніх 15 років, розвиток третього сектора у Польщі і процес європейської інтеграції, що завершився членством у ЄС, мають між собою багато спільного. Аніматорів неурядового руху і пропагандистів євроінтеграції пов'язувало переконання, що патерналістська держава не дає вичерпних відповідей на суспільні та цивілізаційні виклики, перед якими опинилася сучасна людина і Польща. «Неурядовці» вважали, що без активності самих громадян не може бути доброї демократії. Прихильники євроінтеграції були глибоко переконані, що єдиним і неповторним шансом для розвитку Польщі і ліквідації цивілізаційної запізненості є якнайшвидше і найповніше входження нашої держави до структур Європейського Союзу. Обидві групи поєднував нарешті своєрідний «персональний союз»: на практиці особи, залучення яких до громадського життя призводило до активності в неурядових організаціях, найчастіше мали проєвропейський світогляд. Розмірковуючи про підсумки, а також про невикористаний потенціал того, у який спосіб євроінтеграція спричинилася до розвитку третього сектора, а також про те, як неурядові організації підтримували європейську інтеграцію, можна назвати такі найважливіші чотири постулати:

- Неурядові організації є важливим, хоч спочатку недооціненим союзником у просуванні європейських ідей у польському суспільстві, а також в інформуванні різних середовищ про шанси і наслідки членства Польщі у Європейському Союзі.
- Європейська інтеграція і пов'язана з нею так звана європейська модель позитивно впливає на позиції громадянського суспільства у громадському житті і загалом на «цивілізування» зв'язків між суспільною владою і неурядовим сектором.
- Неурядові організації є одним з тих середовищ, від активності яких залежить якість польського членства і ступінь використання шансів і переваг, які дало приєднання Польщі до Європейського Союзу.
- Європейські фонди, що підтримують реформи у Польщі, а особливо засоби для приготування держави до членства і підтримки її розвитку після вступу, виявилися новим важливим джерелом фінансування неурядових організацій, що впливають на якість і масштаби діяльності третього сектору.

Європейська інтеграція виявилася істотною для широкого кола неурядових організацій, і не лише для тих, які головним елементом своєї місії обрали європейські справи. Варто провести систематизацію, дослідивши, у який спосіб різні типи організацій використали або ж мали змогу використати європейський потенціал.

1. Проевропейські організації

У 90-х роках з'явилися організації, для яких ключовим елементом їх місії була промоція ідеї європейської інтеграції як у середовищі еліт, так і у польському суспільстві. Ці організації вдавалися до різних дій освітнього і популяриза-

торського характеру, пік їх активності припадає на період, що безпосередньо передував вступу до Європейського Союзу і самому референдуму щодо приєднання. Серед цих організацій є активний до сьогодні польський фонд імені Роберта Шумана, шкільні європейські клуби, що діють у сотнях польських шкіл, польські секції таких європейських студентських організацій, як ELSA, AEGEE, і нарешті, різноманітні організації, що діють на регіональному та місцевому рівні.

2. Організації захисту інтересів (advocacy organizations)

Організації, що виступають від імені і в інтересах різних суспільних груп і їх потреб, які дбають про те, щоб краще реалізовувалися їх права та інтереси. Захисницька діяльність закладає спроби впливу системного характеру: зміни відповідного права, що функціонує, адміністративної практики, а також суспільних позицій, які необхідно провести для того, щоб відбулися системні зміни. Хорошим прикладом можуть бути організації захисту неповносправних, які діють з метою змін у будівничому законодавстві і накладок на інвесторів обов'язок будівництва перед новими будинками під'їздів для інвалідських візків (зміни у законі), здійснюють тиск на урядовців, щоб вони ефективно здійснювали ці права (адміністративна практика), провадять інформаційні кампанії, завдяки яким медіа, громадська думка, суспільство, а також інвестори довідуються, яким важливим для неповносправних є усунення архітектурного бар'єру, який ускладнює їм рух.

Процес отримання членства означав прийняття Польщею європейського законодавства, наявну у ньому різні рішення, «європейські стандарти», що стосуються дуже багатьох галузей, виявилися надзвичайно дієвою «зброєю» неурядових організацій. Саме вони збільшили ефективність вимог екологічних організацій, згаданих вже неповносправних, чи організацій, що протистоять дискримінації жінок на ринку праці.

3. Організації, що надають послуги Організації, що надають послуги різним суспільним групам і одночасно

проводять діяльність у галузях, охоплених союзною політикою і/або фінансованих з фондів Євросоюзу (наприклад, активізація безробітних, розвиток сільських районів), часто саме завдяки європейським фондам змогли розвинути діяльність у великих масштабах.

4. Організації інфраструктури

Організації інфраструктури проводять діяльність, спрямовану на розвиток і підтримку організацій третього сектора. Займаються дорадчою, освітньою діяльністю, допомагають у заснуванні нових організацій, надають свої офісні приміщення малим громадянським ініціативам. Європейська інтеграція відкрила новий ринок для їх послуг — підготовка до залучення на свою сторону європейських фондів, дорадництво у написанні пропозицій. Крім переконання про великий потенціал неурядових організацій для європейської інтеграції і навпаки, досвід Польщі є неоднозначним: приклади показують успіхів супроводжуються наявністю невикористаних шансів. Тому варто, звертаючись до сформульованих на початку категорій, провести огляд, що впродовж останніх років вдалося, а чого не вдалося здійснити.

Неурядові організації і повне використання шансів членства

Структурні фонди

Сфера, у якій, можливо, найбільш помітно, у який спосіб неурядові організації можуть впливати на ефективне використання шансів, які дає членство, — це структурні фонди, або центри Європейського Союзу, призначені для економічного і суспільного розвитку держави. Крім очевидних інвестицій в інфраструктуру (дороги, очисні споруди для стоків), структурні фонди роблять інвестиції у «людський капітал» — професійна активізація безробітних, розвиток малого підприємництва, освіта дорослих, протидія дискримінації жінок чи протидія суспільному виключенню і маргіналізації. Масштаб і ефективність «суспільного» елементу структурних фондів будуть у великій мірі залежати від того, наскільки спеціалізовані неурядові організації, які діють у тих галузях, будуть у стані впливати на стратегії програм, що реалізуються у цих фондах, і так само їх реалізувати. Очевидно, це вимагало величезної мобілізації: самоосвітньої роботи самих організацій, налагодження регіональних консорціумів неурядових організацій, солідарного виступу по відношенню до суспільної влади.

У Польщі з'явилася мережа так званих зв'язкових у справах структурних фондів (при підтримці фонду Баторія) — у кожному воєводстві неурядові організації виділили по 2 особи, які завдяки інтенсивному навчанню і постійному підвищенню своїх вмінь стали експертами організацій, що брали участь у створенні стратегії і програм виділення цих коштів. (У відповідності з принципом так званого партнерства, ЄС вимагає від держав, що користуються структурними фондами, щоб у стратегічних рішеннях про те, на що і скільки видати грошей, брали участь представники різних середовищ, у тому числі неурядових організацій, відповідно до принципу громадянського діалогу). Зв'язкові як особи, незалежні від влади, організували консультації у третьому секторі і представляли його інтереси. Серед членів комітетів, які ухвалюють рішення про планування і використання фондів, з'явилися представники неурядових організацій.

Крім участі у спільному творенні суспільної політики і регіонального розвитку, організації приступили до конкурсів і аукціонів по їх реалізації. Завдяки своєму досвіду і безпосередньому знайомству бенефіціанти часто виявляються конкурентнішими щодо інших комерційних суб'єктів. Реалізація пов'язаних із структурними фондами великих суспільних проєктів також спричинюється до професіоналізації неурядових організацій. Для багатьох організацій допомогою є такі програми, як EURONGO (підтримується польсько-американським фондом Свободи), у рамках якої по всій Польщі пройшли перенавчання багато людей з третього сектора, які допомагають місцевим організаціям у ефективному виступі за європейські фонди.

У справі структурних фондів видно синергію, що набирає сили: шанс доброго використання структурних фондів у розмірі інвестиції у людський капітал (самі інвестиції у дорослих і каналізацію не спричиняють у Польщі до справжнього розвитку), широка участь суб'єктів з-поза меж адміністрацій, у тому числі неурядових організацій, з роздумами про стратегії, творення іновативних програм і, нарешті, їх реалізацію і оцінки. З іншого боку, масштаб тих фондів змушує до концентрації засобів, діяльності з ширшим розмахом і професіоналізації, а це спричиняє зміцнення неурядового сектору і через це наближає польську дійсність до Європи, де держави не займають такої великої частини суспільного простору.

Власне у сфері «використання шансів» належить бачити дієву ініціативу неурядового сектору, якою було скликання з ініціативи фонду Баторія, а також Спілки FIP у 2001 році Представництва неурядових організацій у Брюсселі, у складі кільканадцяти організацій і федерацій. Головним завданням Представництва є допомога польським неурядовим організаціям у тому, щоб вони брали участь як партнери у мережах, що поєднують неурядові організації з країні Європейського Союзу і знали, а потім і могли скористатися програмами і фондами Європейського Союзу. Представництво є також рупором польських неурядових організацій у справах, що стосуються майбутнього функціонування Європейського Союзу, його інституцій, а також місця у ньому громадянського діалогу. Щодня Представництво збирає і передає Польщі інформацію, важливу з точки зору бачення середовища неурядових організацій, і надає доступ до неї для усіх зацікавлених за допомогою бюлетеня, а також інтернет-порталу www.ngo.pl. Офіс у Брюсселі завершив свою діяльність у середині 2005 року, але його функції продовжує виконувати офіс у Варшаві, який керує Спілкою FIP.

Книга «Україна на шляху до європейського союзу» розміщена на сайті <http://www.batory.org.pl/doc/ukraina-vademecum.pdf>

Додаток

Джерела фінансування українських неурядових організацій і польсько-української співпраці

I. Програма «Схід-Схід», Партнерство без кордонів

Існуюча з 1991 року програма мережі фондів, заснованих Джорджем Соросом, підтримує транскордонну співпрацю, головним чином між неурядовими організаціями. Охоплює 27 країн регіону Центрально-Східної Європи і Центральної Азії. Щорічно підтримує 260-300 проектів на суму близько 4 млн. доларів. Внески можна зробити протягом цілого року (українські організації — до фонду «Відродження»)

Пріоритети:

- діяльність на благо сильного і різноманітного громадянського суспільства;
- пом'якшення суспільних наслідків економічних і політичних змін;
- інтеграція знедолених і змаргіналізованих суспільних груп;
- промоція багатокультурності, схвалення суспільної і культурної різноманітності.

У рамках програми було сформульовано нові тези на шляху європейської інтеграції:

- дотації на проекти співпраці між новими державами-членами ЄС, кандидатами і потенційними кандидатами на вступ до ЄС, а також його східними сусідами;
- будуть підтримуватися ініціативи, що мають на меті використання досвіду приєднання до ЄС у країнах Центральної Європи для майбутніх держав-членів ЄС і для його східних сусідів;
- дотації надаватимуться на діяльність, що стосується:
 - **передачі знань:**
 - підготовка суспільства до європейської інтеграції;
 - співпраця між інституціями громадянського суспільства і державною адміністрацією;
 - суспільний моніторинг функціонування демократичних інституцій як умова попередньої європейської інтеграції;
 - **створення наднаціональних ініціатив, спрямованих на:**
 - мобілізацію громадянського суспільства у суспільний загал до участі у політичному діалозі на тему європейської інтеграції,
 - мобілізацію влади у процесі європейської інтеграції, промоцію ЄС, відкритого до сусідів,
 - пробудження суспільного зацікавлення у нових держав-членів, налагодження тісніших стосунків з державами-кандидатами на вступ до ЄС,

- налагодження коаліції суспільних організацій на користь доступу до союзних фондів, пов'язаних з цілями європейської інтеграції.
- **побудови суспільної свідомості:**
 - включення інституцій громадянського суспільства до популяризації знань про виклики і можливості, що виникають з європейської інтеграції,
 - діалог на тему — значення сьогоденної Європи у сучасному світі і наслідки членства в ЄС,
 - спонукання до громадських дебатів у нових країнах-членах на тему майбутнього розширення ЄС і його стосунків з сусідами.

II. Програма «Громадянської ініціативи у Східній Європі»

Програма фонду Баторія, що реалізовується у 2003-2009 рр., фінансується коштами фонду Форда. Це єдина керована польська програма, що безпосередньо підтримує українські організації (без вимоги співпраці з польськими організаціями). Програма підтримує демократичні зміни і розвиток громадянського суспільства в Білорусі та Україні.

Програма базується на трьох тезах:

- побудова мережі неурядових організацій, зацікавлених у підтримці місцевих громадянських ініціатив, а також налагодження партнерства з приватними і громадськими інституціями;
- популяризація ідей захисту інтересів як способу діяльності для вирішення важливих суспільних проблем;
- підтримка проектів, що стосуються громадянської і європейської освіти, інформаційних і дослідницьких проектів, що стосуються громадянського суспільства, проектів співпраці на державному і міжнародному рівні.

Більше інформації по темі програми можна знайти на сайті www.batory.org.pl

III. Програма RITA — «Зміни в регіоні»

Програма, що підтримує співробітництво польських і українських неурядових організацій (грант може отримати і польська організація), фінансується польсько-американським фондом Свободи і адмініструється фондом «Освіта для демократії». Метою є підтримка демократичних і вільноринкових змін у країнах колишнього східного блоку, особливо в Україні, Білорусі і Калінінградській області.

- підтримує через неурядові організації і школи місцеві ініціативи;
- служить для того, щоб ділитися польським досвідом про творення демократичного устрою, вільноринкової економіки, правової держави і громадянського суспільства із суспільствами країн колишнього східного блоку;
- популяризує польський досвід, сприяє формуванню нових місцевих і центральних еліт.

Більше інформації: www.pafw.pl і www.edudemo.org.pl/rita

Возможность учиться на протяжении всей жизни

Вся жизнь человека является школой. Человеку в любом возрасте суждено учиться

Ян Амос Коменский

Ирина Ивакина

кандидат филологических наук, декан факультета последипломного образования и корпоративного обучения Харьковского гуманитарного университета «Народная Украинская Академия» (ХГУ «НУА»)

Современный бизнес сегодня предъявляет новые профессиональные требования и со всей остротой ставит задачу подготовки квалифицированных кадров, потерянных за время рыночной реформации. Об этом свидетельствует и растущий на рынке труда дефицит квалифицированных рабочих и инженерных кадров. В этой связи, профессиональное образование нуждается в серьезной модернизации в соответствии с требованиями времени и общества — учиться в течение всей жизни.

Непрерывное образование представляет собой новую институциональную форму системы образования, продиктованную необходимостью в развитии человечества и актуализированную потребностями трансформационного общества. Подтверждением институционализации непрерывного образования является выделение и закрепление отдельных принципов, концепций, методологии, свойственных именно непрерывному образованию. Кроме этого непрерывное образование представляет собой уникальный механизм выживания человечества в эпоху постиндустриального развития, в условиях постоянного обновления научных знаний, революционных темпов развития технологий, форм организации труда.

Комплекс НУА, с этой точки зрения, представляет собой яркий пример практической реализации концепции непрерывного обучения.

Система последипломного образования как этап непрерывного, по определению ЮНЕСКО, является вершиной пирамиды обучения на протяжении всей жизни. Именно поэтому факультет последипломного образования и корпоративного обучения ХГУ «НУА» занимает особое структурное положение в модели непрерывного образования (детская школа раннего развития; специализированная общеобразовательная экономико-правовая школа с углубленным изучением иностранного языка; гуманитарный университет; система последипломного образования и корпоративного обучения). Главными задачами факультета являются:

- изучение потребностей выпускников ХГУ «НУА» в дополнительном образовании;
- формирование системы образовательных услуг;
- привлечение выпускников прежних лет для обучения на факультете с целью реализации возможности совершенствования профессиональных навыков;
- повышение квалификации специалистов после получения основного базового образования (переподготовка и повышение квалификации);
- налаживание контактов с бизнес-структурами в рамках корпоративного обучения.

Таким образом, университет на практике решает вопрос обеспечения профессиональной компетентности специалиста на протяжении всей его карьеры.

Последипломное образование в ХГУ «НУА» представляет собой возможность получения второго высшего образования на базе квалификационного уровня «Бакалавр» или «Специалист» по специальностям «Экономика предприятия» (с углубленной правовой подготовкой) и «Социология» (социология управления с углубленной подготовкой психолога).

Преимуществом подготовки на факультете последипломного образования и корпоративного обучения в Народной украинской академии является индивидуальный подход к каждому слушателю, использование авторских методик преподавания и уникальных учебных и тренинговых программ. С каждым годом наблюдается повышение мотивации у слушателей к получению второго образования. Это способствует повышению абсолютной и качественной успеваемости. Слушатели факультета принимают участие в студенческих научных конференциях, многие после окончания учебы поступают в аспирантуру. Факультет является активным участником проводимых общеакадемических мероприятий (КВН в первых курсах, празднике «День рождения ЦНГИ», Дне здоровья, литературных и выпускных вечерах).

В своих отзывах выпускники так оценивают организацию и качество учебного процесса на факультете:

«Я выбрала для получения второго образования Народную украинскую академию как один из лучших вузов нашего города. Я получила огромное удовольствие от образовательного процесса. Высокий уровень преподавания, интересные лекции, захватывающие семинары. Хотелось бы отметить, что академия больше напоминает не ВУЗ, а уютный дом, куда хочется приходить. Очень жаль, что так быстро пролетело время, но я надеюсь, что мои дети захотят учиться именно здесь».

О взаимодействии как о процессе можно говорить долго. Об этом написаны сотни книг, от популярных брошюр до монографий.

Тема действительно многогранна. Мне же хотелось бы затронуть вопросы взаимовлияния, взаимопроникновения «Я — мир», по-прежнему делая акцент на личностном развитии.

Поэтому, вынеся за скобки многочисленные теории коммуникаций, попробуем поговорить об экологическом аспекте нашего диалога с миром. Я имею в виду экологию души, собственного внутреннего пространства, в немалой степени определяющую экологию внешнюю.

Общаясь с другими людьми, мы передаем им часть себя, своего внутреннего состояния, как бы ни пытались его замаскировать. Мы устроены так, что на вербальное (словесное) восприятие сообщения приходится лишь 7%, примерно 57% занимают невербальные факторы (поза, жесты, мимика, движения, дыхание, взгляд) и 36% — факторы паралингвистические (темп речи, интонационный рисунок, громкость речи, сложность и длина предложений). То есть большую часть информации мы передаем и получаем, почти не задумываясь. Зачастую смысл произносимых слов абсолютно не совпадает со скрытым «душевным» сообщением.

Один из участников диалога говорит не то, что думает, чувствует на самом деле, другой приписывает его словам свой смысл и отвечает не впопад, без согласия с истинными переживаниями. Часто бытовые, семейные диалоги автоматичны и повторяются по принципу цепной реакции. Мы склонны реагировать больше на слова, чем на скрытые за ними чувства, и более требовательны к другим, чем к себе. Более того, взаимозависимость есть. Страдаем вместе — и люди, и природа.

В плане экологии несколько десятилетий назад был очень популярен призыв к «бегству от цивилизации», «назад к природе». Были, да и сейчас кое-где встречаются, энтузиасты, внявшие призыву. Правда, все меньше и меньше остается мест, куда можно

убежать. Не зря мы так любим бывать на природе — там количество давящей негативной мысленной энергии минимально.

Что же касается собственной души, то «от себя не убежишь», не спрячешься. Мы такие как есть, мы привыкли делиться все, что воспринимаем, на хорошее и плохое, привыкли расстраивать себя, создавать и лелеять свои обиды и проблемы. Но мы можем иногда возвращаться. Возвращаться к себе истинному, себе любимому существу, к своим истокам, к тем уголкам и состояниям души, которые дают нам силу и энергию для нашей суетной жизни, позволяют прикоснуться к великим тайнам Вселенной.

Мы склонны реагировать больше на слова, чем на скрытые за ними чувства, и более требовательны к другим, чем к себе

Это прикосновение — встреча с бес Сознательной природой нашего существа. Иногда нам нужно побыть одним несколько дней, чтобы услышать поддержку внутреннего голоса, иногда — больше. А иногда достаточно улыбнуться солнечному зайчику, послушать шепот деревьев, пошуршать листьями под ногами, вылепить снежную скульптуру или понаблюдать за облаками, почитать светлую, мудрую книгу — и мы снова ощути присутствие своего внутреннего океана знания, любви и света. Он всегда с нами, только мы редко к нему возвращаемся.

Иногда полезно поучиться у детей — они еще недалеко ушли от этого чудесного мира, они еще там. И они еще

могут быть нашими проводниками, если мы будем готовы за ними следовать.

Во многих сказках встречаются мотивы превращения человека в животных, сбрасывания и одевания шкур, т. е. контакта со стихией бессознательного. Как правило, герои, прошедшие через такие превращения, более сильные, добрые, красивые и мудрые, чем остальные люди. Тому же, кто помешает их внутренней жизни (сожжет шкуру, разболтает тайну и т. д.), приходится либо уйти со сцены, либо самому пройти долгий и тернистый путь для восстановления духовной целостности. «В мир» путешественник возвращается также обновленным, с новыми силами и методами преодоления препятствий и живет впоследствии долго и счастливо.

Оставляя себе время для общения с внутренним источником, мы возвращаемся к нашим повседневным обязанностям немножко другими, посветлевшими и более мудрыми. И, как следствие, нам становится легче отвечать на вызовы жизни, справляться с рутиной, видеть в каждом собеседнике его светлую сторону. Мы меньше раздражаемся, меньше производим и накапливаем «эмоционального мусора», что меняет и само качество нашей жизни.

Проводником в мир души может быть и собственное тело. Оно сообщает нам важную информацию на языке симптомов и напряжений, просит перемен в мировоззрении или установках. Расслабившись и попытавшись наладить диалог со своим телом (услышать внутренний голос, или увидеть образ, или начать писать без контроля разума все, что приходит в голову), мы способны узнать много нового о себе, понять причины наших затруднений и попытаться быть здесь, в ежедневном

общении, все-таки конгруэнтными. Этот термин означает совпадение по смыслу сообщений, посылаемых телом, жестами, мимикой, тоном, словами, осознание и выражение подлинных своих чувств.

Конечно, требуется время и усилия для восстановления контакта с собой и для того, чтобы привыкнуть адекватно, не нарушая границы других, выражать свои пожелания, мысли, переживания.

Например, использовать в общении «Я-высказывания», позволяющие отделить свои настоящие чувства от ярлыков, интерпретаций, домыслов. Каждую фразу начинают с «Я» и говорят только о себе: «Я возмущаюсь, когда вижу разбросанные тобой вещи», а не «Опять ты все разбросал...», или «Я расстроена из-за того, что не чувствую понимания с твоей стороны» вместо «Ты меня не понимаешь» и т. д. Такие фразы позволяют избежать обвинений и порой увидеть совсем иную картину взаимоотношений, чем та, которую мы нарисовали себе в уме.

Есть и другие техники. Но не будем о технической стороне взаимодействия. Ведь любые техники бесполезны, если нет восприятия себя как уникальной ценности и восприятия внутреннего света других людей, их лучезарной природы, уважения к своему и чужому внутреннему миру. А если есть — придет и понимание того, как это воплотить в жизнь. Все это — вещи, которые мы вроде бы отлично знаем, но забываем о них в повседневной жизни. Как-то во время работы тренинговой группы одна из участниц поделилась своим ощущением разительной хрупкости внутреннего мира другого человека, страхом задеть, не понять, обидеть... Она плакала, это было искреннее и сильное переживание. Его обнаженность и глубина вдруг помогла мне и другим присутствующим остро осознать реальную ценность психологического пространства Другого, в которое мы иногда «ненавязчиво» вторгаемся. Это был «момент истины» — переживание знания.

В одном духовном учении сформулирован четкий нравственный постулат, воплощающий суть отношения к человеку в духовных традициях:

Каждый человек есть проводник бесконечного океана знания и силы, лежащего позади него.

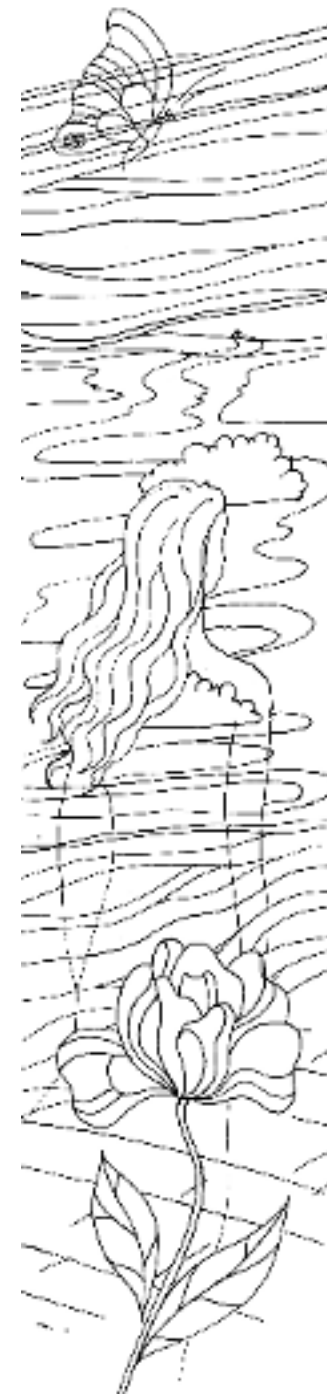
КАЖДЫЙ, то есть, вступая в контакт с любым человеком, помни: потенциально он содержит в себе такую же бесконечную реальность, как и ты сам.

Проводник, потому что человек есть часть Мира, находится с ним в многообразных связях и через себя трансформирует энергию и информацию этого мира.

А позади него, потому что каждый человек реализует свое содержание, свой ритм, являющийся малой частью его бесконечной потенциальности.

Давайте не будем забывать об этом. Помнить о своем собственном океане, не загрязняя свой внутренний мир, давать себе возможность побыть в этом пространстве, выразить его. И с уважением относиться к потенциальности другого.

Как к природе — чутко и бережно.

Народная дипломатия Корпус мира

«Такие общественные проекты — это наше самое большое достижение в Украине. Я чувствую, что и учителя, и студенты имеют достаточно сил, чтобы стать настоящими лидерами в своем обществе, стать активными гражданами, начать серьезные общественные и волонтерские проекты, способствовать развитию лидерства в своих городах и селах».

Одра Дегесис, волонтер Корпуса Мира и преподаватель-методист, родом из Кливленда, штат Огайо, училась в Университете Кейс Вестерн Ризерв, Кливленд, Огайо, на факультете английского языка. Ее специальность — английский язык и современная лингвистика. Потом она изучала TESOL (преподавание английского языка иностранцам) в Университете Финдлей. Прожив некоторое время в Ливане и Сирии, Одра подала документы на преподавателя-методиста в Корпус Мира и неожиданно была направлена в Украину — и с того времени продолжила изучать славянские языки.

«Я думала, что меня точно направят в Иорданию. Я никогда даже не представляла, что я буду работать в Украине, но я чувствую себя тут как дома! Я горжусь тем, что украинцы называют меня «наша».

Корпус Мира — это американская правительственная организация, которая способствует укреплению мира и дружбы между людьми разных национальностей и культур.

Осуществляя свою деятельность в более чем 120 странах мира, Корпус Мира на протяжении четырех десятилетий оказывает профессиональную помощь, внедряя в жизнь программы в сфере образования, развития бизнеса, защиты окружающей среды, сельского хозяйства, здравоохранения и т. д. Финансирование деятельности Корпуса Мира осуществляется согласно решению Конгресса Соединенных Штатов из бюджета Федерального Правительства Соединенных Штатов и формируется за счет налогов, уплаченных гражданами США — налогоплательщиками.

Корпус Мира начал устанавливать партнерские отношения с украинским правительством и частными организациями в мае 1992 года, когда Президент Украины Леонид Кравчук и американский Президент Джордж Буш-старший подписали двустороннее соглашение про открытие программ Корпуса Мира в Украине. С тех пор волонтеры Корпуса Мира тесно сотрудничают с украинскими коллегами в школах, колледжах, университетах, бизнес-центрах, общественных организациях и местных органах исполнительной власти Украины, желающих расширить свои знания об американской культуре, методах деятельности профессиональных организаций и учебных заведений США, а также осуществлять обмен опытом с американскими коллегами, что, в свою очередь, поможет американцам больше узнать об Украине, ее культуре и украинцах.

Осуществляя свою деятельность в Украине, Корпус Мира ставит перед собой такие задачи:

- предоставлять гражданам Украины помощь в профессиональном развитии;
- способствовать лучшему пониманию между украинцами и американцами.

Корпус Мира развивает свою деятельность в Украине в трех направлениях: преподавание английского языка как иностранного, экономическое развитие общин и развитие молодежи. На сегодняшний день количество волонтеров Корпуса Мира в Украине составляет более 300 человек. Такое расширение деятельности Корпуса Мира в Украине происходит в ответ на решение Министерства образования и науки Украины о развитии языкового образования в общеобразовательных учебных заведениях.

Кроме этих первичных служебных задач, в Украине волонтеры постоянно привлекаются к осуществлению дополнительных мероприятий в школах, где они

преподают, и в местных общинах, где они проживают. Дополнительные проекты, которые волонтеры внедряют в жизнь, охватывают очень широкий спектр деятельности и включают в себя организацию самых разнообразных форм работы. Это: летние лагеря отдыха для молодежи, курсы английского языка для взрослых, обучение управлению предприятиями и компьютерным навыкам; курсы повышения квалификации для учителей; программы воспитания в вопросах лидерства и гражданских прав и обязанностей; помощь сиротам, инвалидам и гражданам с физическими и другими недостатками; содействие повышению сознания украинских граждан в вопросах ВИЧ/СПИД, торговли людьми, гендерной политики; организация библиотек и ресурсных центров.

Корпус Мира развивает плодотворное сотрудничество с украинскими учебными заведениями и организациями, которые желают овладеть новыми методами обучения и работы.

Согласно условиям Корпуса Мира, волонтеры должны иметь постоянное место работы и восприниматься как полноправные члены преподавательских коллективов школ и других организаций. Волонтеры должны работать в единой команде с украинскими коллегами, которые посвятили себя делу содействия человеческому развитию и желают улучшить свои знания английского языка путем тесного общения с носителями языка.

Все волонтеры на протяжении первых трех месяцев пребывания в Украине изучают украинский или русский языки, украинскую культуру, а также проходят курс профессиональной адаптации. После этого они направляются на работу в учебные заведения, где они должны работать на протяжении двух лет, при этом не получая зарплату за свою работу. Они ежемесячно получают небольшую стипендию от Корпуса Мира. Жилье, как правило, предоставляется украинской организацией, принимающей волонтера на работу.

Дополнительную информацию о деятельности Корпуса Мира и возможности сотрудничества можно получить по телефону 8 (044) 247-68-40

Битвы на ниве третьего сектора: от бессистемных действий — к успешной стратегии

Владимир Перепеченко

тренер международной программы «Правовая инициатива в Центральной Европе и Евразии» (Ассоциация Американских Юристов, США), консультант по организационному развитию проекта «Сеть гражданских действий в Украине» (Институт Стабильных Сообществ, США), Председатель Луганской областной группы медиации.

Стратегия — 1. Наука о ведении войны, искусство ведения войны. 2. Искусство руководства общественной, политической борьбой. Ожегов С. И. Словарь русского языка. — М.: Русский язык

Стратегия — набор правил для принятия решений, которыми организация руководствуется в своей деятельности.

Ансофф И. Стратегическое управление. — М.: Экономика, 1988.

Стратегия — обобщающая модель действий, необходимых для достижения поставленных целей путем координации и распределения ресурсов компании.

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ В НГО

По данным исследований, проведенных Творческим центром «Каунтерпарт» в течение 2002-2004 гг.¹, стратегический план как документ имеют 66% общественных организаций, при этом только 80% из них обновили такой план на протяжении последних двух лет. Наблюдается тенденция к снижению количества организаций, которые имеют стратегию на три и более года — 22% в 2000 г. и 14% в 2003 г.

Дальнейшая моя работа как консультанта проекта «Сеть гражданских действий в Украине» на протяжении лета 2005 года показала, что наблюдается устойчивое падение интереса у руководителей НГО к использованию стратегического управления в своих организациях и в частности — к разработке долгосрочной стратегии. Могу высказать предположение, что причиной такого отношения стало несколько искаженное представление о стратегическом управлении и поверхностное знакомство с данным разделом управления в прошлом. Чтобы разобраться в особенностях стратегического управления, предлагается цикл публикаций, в которых будут освещены вопросы системы стратегического управления, этапы ее становления, структура стратегического плана и этапы его разработки, управление текущими проектами на основе миссии.

Надеюсь, что общение на страницах издания «Я» позволит лидерам НГО по-новому взглянуть на разработку стратегии и в полной мере воспользоваться преимуществами стратегического управления.

СИСТЕМА СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ: СОСТАВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ

Система стратегического управления в коммерческих организациях возникла как отклик на необходимость эффективного управления в условиях быстро изменяющейся внешней среды, причем среды, практически не поддающейся прогнозированию. Основой таких изменений выступал научно-технический прогресс. В реалиях украинских НГО факторами, не поддающимися прогнозированию, выступают изменения в правовом поле и социально-экономические проблемы. О меняющейся политике доноров скромно промолчу... Для осуществления эффективной деятельности в подобных условиях формулируются стратегические цели, разрабатывается стратегия и стратегический план действий по их достижению.

Особенность стратегического плана заключается в том, что он не является догмой: часть действий запланирована, а часть — корректируется с учетом возникающих возможностей. При этом стратегия, исходя из значения термина, определяет дозволенные и запрещенные действия и основные принципы деятельности.

Чтобы стратегическое управление состоялось, в организации должна появиться система стратегического управления. В состав данной системы входят пять ключевых компонентов: 1. Стратег-лидер или команда, обладающие перспективным видением и необходимыми полномочиями для реализации стратегии;

2. Методология стратегического управления, включающая принципы, приемы и инструменты разработки стратегического плана развития организации;

3. Структура организации, адекватная стратегическим задачам;

¹ Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України: 2002-2004 роки. — К.: Творчий центр Каунтерпарт, 2005

4. Корпоративная культура, основанная на стратегических принципах управления;

5. Система отбора персонала, адекватная стратегическим задачам и учитывающая корпоративные ценности.

Эти элементы появляются не сразу — на смену корпоративной культуры уходит 3-5 лет. Значительная «текучесть кадров» в НГО и смена руководящего состава также не способствует становлению системы стратегического управления.

Аморфная структура организации, в которой «все отвечают за все», также как и жесткая, формализованная и не претерпевающая изменений, тоже не содействуют использованию стратегического управления...

Краткие итоги:

Взгляните критически на свою организацию. Если вы не находите в ней всех пяти элементов, а есть только часть из них, значит, вы находитесь на одном из этапов становления системы стратегического управления. Даже наличие хорошо разработанного стратегического плана (что является чрезвычайной редкостью в Украине) не гарантирует его автоматическое исполнение.

Если со времени разработки стратегии план не корректировался и не уточнялся, значит, вы в самом начале пути и дальнейшие публикации для вас могут оказаться полезным путеводителем.

В развитии системы стратегического управления можно выделять пять этапов в соответствии с периодами становления вышеуказанных элементов.

Аморфная структура организации, в которой «все отвечают за все», также как и жесткая, формализованная и не претерпевающая изменений, тоже не содействуют использованию стратегического управления

СИСТЕМА СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ: ЭТАПЫ СТАНОВЛЕНИЯ

Итак, этапы становления системы стратегического управления. Их тоже пять, и они связаны с элементами системы, рассмотренными выше.

1. Самый начальный и базовый этап — появление стратега-лидера. Это человек, в первую очередь наделенный властью (стратегия — вопрос политический). Во вторую очередь, такой человек наделен рядом специфических качеств: ярко выраженная способность слушать и слышать, многообразие источников информации, контакты с людьми, которые мыслят ориентированно на будущее, способность «слышать, как растет трава».

Действия такого лидера формируют видение будущего организации, обеспечивают понимание реалий окружающей среды и понимание возможных механизмов работы в данной среде.

Итог первого этапа: в организации появляются долгосрочные цели, а действия руководителя становятся осознанными и целенаправленными в долгосрочной перспективе.

Примечание: на данном этапе видение и цели могут быть не формализованными, при этом лидер-стратег может четко и понятно объяснить, куда движется организация.

2. Второй этап связан с формализацией стратегии и разработкой стратегического плана как документа. Естественно, для совершения подобного шага понадобятся некоторые «важные детали»: наличие статистической информации о деятельности организации (желательно за несколько лет), наличие стратегически важной информации (срок актуальности не меньше 2-5 лет) и знание методологии разработки стратегии.

Обычно последний пункт — методология разработки — не является обязательным. Для разработки стратегии можно привлечь консультантов извне. Здесь обычно и кроется одно из серьезных препятствий в реализации стра-

тегии: часто лидер организации не берет на себя ответственность за разработку и реализацию плана, он его «не переживает», а просто подписывает на уровне «согласовано» или «ознакомился». Ситуация еще более ухудшается, если по своей сути лидер организации — не стратег, а просто хороший организатор или обладает значительной личной харизмой. В таком случае время, потраченное на разработку стратегии, потрачено даром — в организации может быть стратегический план, но не будет стратегии.

Показатели успешно пройденного второго этапа следующие: наличие в организации стратегического плана как документа, а также регулярный

пересмотр и уточнение стратегии по мере ее реализации.

Примечание из личных наблюдений: подавляющее большинство украинских НГО, у которых есть или был стратегический план, остались на втором этапе: план не стал стратегией, поскольку лидер им «не горел»...

3. Третий этап содержит в себе как некоторые специфические элементы, присущие данному этапу, так и базу, на основе которой может состояться система стратегического управления. К такой базе относится четкая и формализованная структура организации, с четко распределенными функциями и действующими должностными инструкциями (как-то несерьезно воспринимается наличие стратегии в организации, когда действуют «все колхозом»...). В подобной четкой структуре на третьем этапе добавляются следующие специфические элементы: система доведения до персонала стратегических целей и критериев оценки деятельности, система сбора стратегической информации, выделяется группа по разработке и кор-

рекции стратегии. В структуре организации для гибкости и мобильности создаются проектные группы.

Показатели успешно пройденного этапа: живая и меняющаяся структура организации, адекватная стратегическим задачам, наличие программно-проектной деятельности, оценка деятельности отделов и организации в целом через призму миссии.

Примечание из отрицательного опыта: в некоторых НГО весь состав организации выглядит одной проектной группой, основная цель которой — сохранить состав участников до следующего проекта...

4. Сложность четвертого этапа связана как с продолжительным периодом его формирования, так и с продолжительным периодом влияния: на формирование или смену корпоративной культуры уходит от 3 до 5 лет. Временная продолжительность накладывает некоторые ограничения для НГО — даже если у вас формально есть все 5 элементов, а организации всего 3 года — стратегическое управление в полной мере еще не состоялось, поскольку процесс формирования культуры стратегического управления еще не завершен.

Важные элементы этого этапа: формализованная и в то же время простая процедура рассмотрения предложений или идей, система стимулирования и поддержки инициатив.

Показатели успешно пройденного этапа: атмосфера творчества в коллективе, наличие постоянных инноваций, наличие ритуалов, закрепляющих стратегические цели.

Примечание: хочу обратить внимание на специфический характер творчества — в четких рамках миссии и направлений деятельности организации.

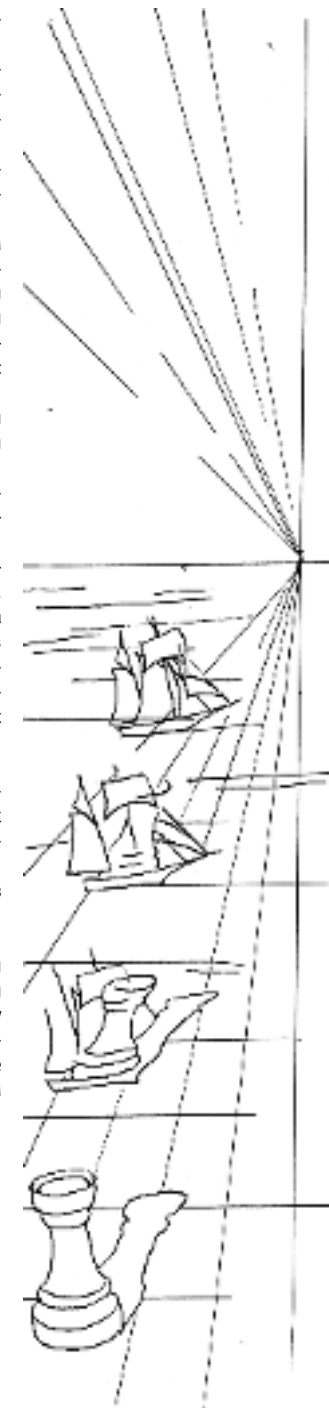
5. Пятый и завершающий этап связан со специфической системой отбора и подготовкой персонала. При отборе помимо профессиональных качеств выясняются вопросы соответствия моральных ценностей кандидата и ценностей организации. В программу повышения квалификации включаются вопросы, связанные с перспективой развития. А в процедуру ориентации новых сотрудников включаются темы видения, миссии, принципов и правил работы в НГО.

Показатели успешно пройденного этапа: чувство персональной ответственности у персонала и руководителей за организацию, а не конкретный участок работы, лояльность по отношению к организации, понимание ее миссионерского назначения.

Примечание: поскольку это завершающий этап и он не может состояться без предыдущих, то, откровенно говоря, пока таких НГО не видел...

Краткие итоги:

Еще раз критически посмотрим на свою организацию. Каждый последующий этап становления системы стратегического управления не может состояться без предыдущих. Если у вас есть стратегический план и система по подбору персонала, но при этом нет лидера-стратега, то у вас есть только система подбора персонала, никак не связанная со стратегическим управлением. Если же у вас есть лидер-стратег, то самое время заглянуть в разработку плана, о чем и пойдет речь далее...

Совет партнерства — реалии и перспективы

Общественная жизнь в Харькове, как и во всей Украине, а впрочем, как и во всем мире, не стоит на месте. Общественность все чаще задумывается над решением проблем, которые не в состоянии самостоятельно решить органы власти и местного самоуправления. Инициативные граждане города и общественные организации начинают осознать, что достижение ощутимых результатов возможно только при объединении ресурсов и усилий.

27 января 2006 года в рамках проекта «Развитие местных гражданских инициатив», который реализует Благотворительный фонд «Общественные инициативы», состоялось общее собрание Совета Партнерства НГО г. Харькова.

Совет Партнерства был создан по инициативе представителей наиболее прогрессивных общественных объединений Харькова в 2004 году. Основной целью его создания на том этапе было продвижение интересов «третьего сектора» в обществе, взаимодействие с органами местного самоуправления и повышение доверия у населения к услугам, которые оказывают общественные организации. Сегодня Совет Партнерства насчитывает 47 членов, среди которых представители общественных организаций, бизнес-объединений, органов местного самоуправления и СМИ.

Принявшие участие в собрании представители организаций, входящих в Совет Партнерства, определили его основную цель как развитие местных гражданских инициатив на территории города Харькова путем объединения усилий активных граждан, общественных организаций, локального бизнеса для решения актуальных проблем силами общественности.

Основным результатом работы Общего собрания стал выбор Рабочей группы, которой делегируются полномочия принятия решений от имени Совета Партнерства на 2006 год. В ее состав вошли представители 15 организаций. Рабочая группа будет работать по 3-м направлениям:

- развитие взаимоотношений внутри сектора;
- развитие взаимоотношений с бизнесом;
- развитие взаимоотношений с властью.

Для участников Рабочей группы Совета партнерства 30-31 января БФ «Общественные инициативы» организовал и провел тренинг «Работа в коалиции». Его участники получили необходимые знания и навыки по созданию основных документов, регламентирующих деятельность коалиции, принципы ее работы. Тренинг «Работа в коалиции» стал первым тренингом из серии обучающей программы для членов Рабочей группы Совета партнерства.

Современное женское движение в поиске путей международного сотрудничества

Яна Свердлов

философ, кандидат философских наук (Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова), в настоящее время работает над различными научными проектами по правам женщин в Институте Гендерных Исследований Северных Стран при Университете г. Осло, Норвегия (www.nikk.uio.no)

Одной из характерных черт современного женского движения является так называемый «traffic in feminism» — передача опыта и знаний, а также моральная и финансовая поддержка женских организаций стран «переходного типа», развивающихся стран их «сестрами» с Запада. В этом контексте все чаще задаются вопросы о том, какими должны быть наиболее приемлемые методы и стратегии международного сотрудничества в области прав женщин. Некоторые исследователи и активисты женского движения отмечают, что сотрудничество женщин через границы мировых водоразделов должно быть основано на таких предпосылках, как, во-первых, существование единого, или общего мира женщин, во-вторых, единство стратегий женского 'empowerment' для женщин, проживающих в разных частях мира, и, в третьих, первоначальное определение проблем и стратегий в центре, на развитии Западе и последующая их передача в более отдаленные периферии, в другие страны мира. Этот подход получил название «глобального феминизма».

В то время как глобальный феминизм был преобладающей тенденцией развития международного женского движения в 70-80 годы, с начала 90-х

годов стала преобладать другая тенденция, так называемый «транснациональный феминизм». Представители транснационального феминизма подчеркивают непохожесть ситуаций женщин в различных частях мира и вытекающее отсюда разнообразие методов борьбы женщин за свои права. Основа международного сотрудничества должна быть не иерархичной, но построенной на диалоге и альянсах женщин, живущих в разных регионах мира. Во главу угла ставится политика солидарности, сутью которой является уважение различий и обмен опытом. В дополнение к этому, приверженцы стратегий второго типа отмечают, что само понятие «Запад» должно подвергнуться деконструкции в силу того, что мы имеем дело с разнообразием опыта и практик женского движения в различных странах западной Европы. При таком подходе имеет смысл говорить о существовании единого понятийного поля и обмена идеями, но диффузии опыта. Допустимо, что темы и вопросы «путешествуют» и играют важную роль в динамике женских движений, но что касается объема, рамок, перспектив и решений, то наиболее плодотворным представляется рассматривать этот обмен как диффузию. В силу очевидных несоответствий экономического развития на «Западе» и на «Востоке», добавляя представительницы транснационального феминизма, этот подход предполагает оказание материальной поддержки со стороны более обеспеченных тем, кто борется за выживание в повседневной жизни. Но каким образом при заданных условиях финансовой поддержки, структурных и содержательных рекомендаций со стороны «западных» организаций — условиях, которые тянут за собой опасность самоопределения «восточных» организаций как инертных получателей помощи, — эти организации могут достичь полноценного самораскрытия и чувства контроля? Иными словами, как локальные жен-

ские институты могут почувствовать, что именно они, а не кто-то другой, выдвигают инициативы и принимают решения? Как справедливо отмечает одна из активисток международного женского сотрудничества, координатор проекта по сети кризисных центров для женщин в северных частях Северо-Восточной России, Финляндии, Швеции и Норвегии¹ и сама приверженка «транснационального» подхода, Аино Сааринен, получатели помощи могут почувствовать себя истинно полновластными субъектами деятельности лишь в том случае, если они будут каждый раз заново определять «предложенные» им феминистские проекты:

«Помощь на условиях тех, кто ее оказывает, несомненно увеличит познания относительно феминизма. Мы уже достигли понимания, что феминизм — это не продукт, экспортируемый с Запада на переходный Восток, но нечто открытое и нечто, что должно определяться по-новому в новых условиях и новыми субъектами. Это даст возможность получателям помощи также стать полноправными субъектами. В конечном итоге, заранее готовые дефиниции и иерархические отношения становятся серьезными препятствиями для транснационального диалога и взаимного обмена знаниями и опытом...»²

Определение по-новому рамок и содержания международных феминистских проектов предполагает практику диалога, умения поставить себя на место «другого», действующего в характерных только для него общественно-политических условиях и контекстах, и делает возможным возникновение несогласий в результате споров и взаимного диалога.

Продолжая интенции транснационального подхода, хотелось бы отметить, что сложный процесс переопределения международных проектов можно заменить совместным построением всего процесса сотрудничества, с его инициирования и начала

до осуществления, завершения и возможного поиска новых проектов. Представляется продуктивным с самого начала строить международные проекты на основе равноправного партнерства. Гармоничность и равновесие во взаимодействии различных субъектов могут быть обеспечены не просто при условии, если «западные» субъекты будут поощрять инициативу своих «восточных» партнеров, но если все вовлеченные субъекты будут совместно определять условия, организационные рамки и содержание сотрудничества. Женским организациям, которые имели опыт сотрудничества на основании экономической и структурной поддержки с Запада, необходимо перейти на новый этап, отмеченный совместным поиском источников финансирования проектов (в различных международных и локальных институтах) и совместным определением структурных и организационных принципов своей работы. Тем самым у «восточных» субъектов деятельности появится возможность внести продуктивные предложения и, если необходимо, коррективы в определение структурных рамок проектов ответственных институтов.

¹ Информация о проекте доступна на сайте: <http://www.wedu.uio.fi/kti/NCRB/>

² Aino Saarinen: Globalisation and Traffic in Feminism — the Barents Case around Violence and Prostitution, in: Aino Saarinen and Elaine-Belanger (eds.) Crisis Centres and Violence against Women. Dialogue in the Barents Region, Oulu University Press 2004, 9-17.

Сучасна жінка в суспільно-політичному житті

*«Соціальний прогрес і зміна періодів здійснюються пропорційно прогресу жінок до свободи, а занепад соціального ладу здійснюється пропорційно зменшенню свободи жінок»
Франсуа Марі Шарль Фур'є (1808 р.)*

Українське суспільство стало на новий виток розвитку — побудову демократичної держави та громадського суспільства. У такій державі проблеми та питання загального характеру — соціально-економічний розвиток, політична стабільність, культурне відродження поєднуються з питаннями та проблемами окремих соціальних груп. Одним з напрямків становлення громадського суспільства є участь жінок у суспільно-політичному житті.

Протягом всієї історії розвитку людства спостерігається закономірність нерівності жінок та чоловіків в усіх сферах суспільного, державного та політичного життя на основі самоусвідомлення особистих потреб і інтересів, присутність елемента ієрархічності, за яким історично чоловіки розглядались як вищі істоти, а їх діяльність і її результати більш суспільно значущими, ніж дії та їх результати, досягнуті жінками.

Проблема нерівності чоловіка й жінки — одна з найдавніших. Центром історичних подій завжди був чоловік — бог, господар, воїн, герой; жінка згадується як незначна, пасивна, другорядна фігура. Для виправдання розподілу ролей протягом століть використовувались тисячі аргументів.

У Ветхому Завіті ранкова молитва говорить: «Благословенне Господь Бог, не створивший мене жінкою». В той же час його дружина промовляє: «Благословенне Господь Бог, створивший мене по своїй волі».

Піфагор міркував так: «Існує позитивний принцип, який створив хаос, темряву та жінку».

Аристотель доводив, що «женщина есть только материя, принцип движения, обеспеченный мужским началом».

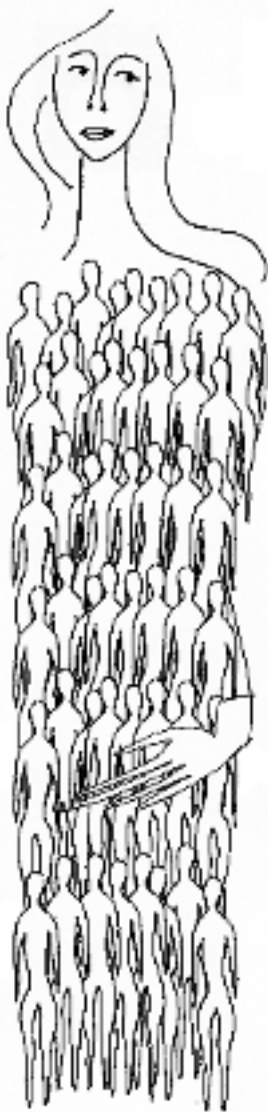
В середині віки святий Фома Аквінський проголошував: «Женщина — это несостоявшийся мужчина», «случайное существо» — та пропонував під цим кутом розглядати історію про генезис людства.

Всевишній створив Адама як суб'єкта та творця історії, Єву ж створив із зайвого ребра Адама як доповнення, «друге я» чоловіка.

На цих постулатах були побудовані міфологія та історія усіх народів аж до Нового часу.

З розвитком громадського суспільства люди почали усвідомлювати рівність як природний стан. У ХУІІІ ст. трапляється документальне закріплення природно-правового поняття цієї істини. У Декларації незалежності Сполучених Штатів Америки 1776 року передбачено: «Ми враховуємо очевидними наступні істини: всі люди створені рівними і всі вони одарені своїм Творцем деякими невідчужувальними правами». У Декларації прав людини і громадянина 1789 року (Франція) говориться: «Люди народжуються і залишаються вільними та рівними в правах». Загальна декларація прав людини (1979 рік) проголошує, що всі люди народжуються вільними і рівними в своєму достоїнстві та правах і що кожна людина повинна «мати всі права і свободи, які проголошені в ній, без якої-небудь різниці, в тому числі до відношення статі». Питання участі жінок в суспільно-політичному житті виникло в 1791 році, коли під час Великої французької революції маловідома письменниця Олімпія де Гуж пророкувала: «Если женщина имеет право взойти на эшафот, она должна иметь право подняться и на трибуну».

Принципи «Демократії...» Олімпії де Гуж започаткували фундамент сучасної демократії, згідно якої жінка — теж людина, а тому вона має право на ту пов-

ноту громадських прав та свобод, які має будь-який чоловік. Її виступ став знаком пробудження жіночої самосвідомості. Вперше жінка починає вести себе як повноцінна особистість.

Продовжувачем боротьби за жіноче рівноправ'я виступив французький філософ-просвітник Кондорсе. В 1790 році в своїй роботі «Ессе о предоставлении гражданских прав женщинам» він доказав, що жодне суспільство неможливо вважати дійсно вільним, якщо половина його членів — жінки — позбавлені громадських прав.

Початківець сучасного фемінізму, французька письменниця та філософ Симона де Бовуар в своїй класичній роботі «Второй Пол» писала, що саме чоловіча діяльність, яка створює історію, сформувала поняття чоловічого існування як цінності, яка підняла цю діяльність над темними природними силами життя. Ця діяльність покорила природу та жінку. В системі буття жінці була відведена функція «другої половини» підкореного їй чоловіка.

Початок процесам ліквідації усіх форм дискримінації жінок, забезпечення рівності жінок і чоловіків у політичному, економічному, соціальному житті та залучення жінок до державного управління поклали рішення Організації Об'єднаних Націй (1946 р.), Загальна Декларація прав людини, проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року.

Принцип рівності жінок та чоловіків також закріплений в Конституції України. Частина третя статті 24 Конституції України безпосередньо присвячена подоланню дискримінації стосовно жінок в Україні та наголошує на тому, що рівність прав жінок і чоловіків забезпечується наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній та культурній діяльності, у здобутті освіти та професійній підготовці, у праці та винагороді за неї.

Найбільш значущим показником політичних прав і свобод є право участі в управлінні справами держави, що закладено в статті 38 Конституції України, в якій говориться, що «громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування».

Результати соціологічного дослідження щодо залучення жінок до державного управління свідчать, що в органах державної виконавчої влади, місцевого самоврядування та інших підрозділах органів управління зайнято 240,5 тис. осіб, які мають статус державного службовця.

Аналіз структури державних службовців за статтю свідчить про те, що серед них переважають жінки, які складають 74,8% усієї кількості.

Однак за обсягом і характером обов'язків, роллю і місцем посади в структурі державного органу чисельність жінок-керівників шостої категорії становить 67,6%, а першої — 6,6%, тоді як чоловіків — навпаки.

Тобто жінки найменше представлені на тому рівні, на якому приймаються відповідальні державні рішення.

Участь жіноцтва в роботі органів влади також залишається незначною. Хоча за результатами останніх виборів 2002 року в сільських, селищних, районних і міських радах представництво жінок збільшилося і становить у середньому 43%, в обласних радах кількість жінок рідко перевищує 10%, а у Верховній Раді України жінки становлять лише 5,1% усіх депутатів.

Визначення в Конституції України (ст. 24) принципу рівноправності жінок і чоловіків є основним кроком регулювання відносин між чоловіками і жінками та важливим аспектом розвитку людського потенціалу, подолання віками існуючих бар'єрів, що зумовили нерівність участі жінок в суспільно-політичному житті.

З метою концептуального визначення чітких орієнтирів щодо забезпечення широкого доступу жінок до участі в економічному і політичному житті, прийняті

рішень на всіх рівнях влади в Україні започатковано створення національної нормативно-правової бази з питань, які стосуються проблеми сім'ї, жінок та рівності жінок і чоловіків. Прийнято Декларацію про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок, Концепцію державної сімейної політики, Національний план дій щодо поліпшення становища жінок та сприяння впровадженню гендерної рівності в суспільстві на 2001-2005 роки.

З метою поліпшення становища жінок, підвищення їх ролі у суспільстві, забезпечення сприятливих умов для розкриття їх інтелектуальних та творчих здібностей «одним із головних напрямів діяльності органів виконав-

Жінки найменше представлені на тому рівні, на якому приймаються відповідальні державні рішення

чої влади визначено реалізацію державної політики щодо поліпшення становища жінок, створення більш сприятливих умов для забезпечення жінкам рівних з чоловіками можливостей брати участь у політичному і суспільному житті держави». Закони України та відповідні нормативно-правові акти передбачають відповідність дискримінації жінок. Національне законодавство щодо жіночої праці враховує чинні міжнародні законодавчі акти, ратифіковані Україною, насамперед Конвенції Міжнародної організації праці.

Також український уряд виступив з ініціативою проведення другого Всеукраїнського конгресу жінок «Пекін + 6» за підсумками реалізації в Україні заключних документів Всесвітньої конференції із становища жінок (Пекін, 1985 р.) та спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН «Жінки в 2000 році і рівність між чоловіками і жінками, розвиток і мир у ХХІ столітті» з метою вироблення стратегії дій, спрямованих на створення рів-

них для жінок і чоловіків можливостей брати участь у політичному, соціальному і культурному житті та залученню жінок до прийняття рішень на всіх рівнях влади.

Учасники парламентських слухань «Становище жінок в Україні: реалії та перспективи» рекомендують Президенту України дати доручення відповідним посадовим особам при підготовці подань щодо призначення на посади в центральні та місцеві органи виконавчої влади дотримуватися принципу рівних можливостей для жінок і чоловіків. На підставі цього Президентом України В. Ющенком в липні 2005 року підписано Указ «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», яким передбачено персональну відповідальність посадових осіб за здійснення ефективної державної політики та узгодженої співпраці з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а координацію заходів з цього питання покладено на Міністерство України у справах молоді та спорту.

Верховна рада України також поставила завдання вивчити питання щодо створення комітету Верховної Ради України з питань гендерної рівності, сприяти розгляду законопроекту про 30% квоту для жінок у партійних виборчих списках чи запропонувати введення партіями, які будуть брати участь у виборах народних депутатів України, 30% квоти у своїх партійних списках, внести пропозиції про проведення дня уряду з порядком денним щодо забезпечення рівності прав жінок і чоловіків у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї. Кабінету міністрів України рекомендовано розробити Національну програму дій на період до 2015 року щодо забезпечення гендерної рівності в суспільстві, проект закону про затвердження загальнодержавної програми забезпечення рівних можливостей для жінок та чоловіків, механізм здійснення гендерно-правової експертизи нормативно-правових актів з обов'язковим урахуванням принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, створити при Кабінеті міністрів України відповідний консультативно-дорадчий орган для координації діяльності органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків; додержуватися пропорційно-збалансованого представництва кандидатів кожної статі при призначенні на посади керівників працівників у міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади; визначити гендерні проблеми як пріоритетні у стратегічних планах дії Кабінету Міністрів України; забезпечити формування національного механізму, дотримання рівності між жінками і чоловіками в різних сферах суспільного життя; організацію та проведення у 2006 році запланованої у місті Києві чергової 31 сесії Генеральної Асамблеї Міжнародної ради жінок, тощо. Центральним органам виконавчої влади рекомендовано запровадити Інститут радників з гендерних питань у відповідних галузях, здійснювати систематичне проведення гендерного аналізу кадрового складу, Міністерству України у справах сім'ї, дітей та молоді — створити бюро гендерних ініціатив з метою забезпечення організації науково-експертних досліджень з гендерних питань та узагальнення міжнародного досвіду гендерних перетворень. Здійснення відповідних заходів, які стосуються реального стану гендерних проблем в Україні, подолання та вирішення ключових питань у даній галузі

соціального буття, доручено Міністерству охорони здоров'я України, Міністерству закордонних справ України, Міністерству юстиції України, Міністерству внутрішніх справ України (спільно з Міністерством закордонних справ України), Міністерству освіти і науки України, Міністерству праці та соціальної політики України, Державному комітету телебачення і радіомовлення України, Державному комітету статистики України, Державному комітету України з регуляторної політики та підприємництва, Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям. Таким чином, залучення жінок у всі процеси розвитку сучасного суспільства дає змогу змінити ментальність жінок і чоловіків, відіграти вирішальну роль у становленні в суспільстві справедливості, розставити нові акценти у проблемах демократичних перетворень та гуманізації суспільних стосунків.

Политика приобретает женские черты, но... очень медленно

В общественном сознании укоренилось мнение, что «политика — это не женское дело». Даже в начале XXI века количество мужчин в политических элитах современных государств не сопоставимо с количеством женщин. С просьбой осветить вопрос о месте и роли женщин в политике редакция «Я» обратилась к кандидату исторических наук, доценту кафедры философии и политологии Харьковской государственной академии культуры, члену президиума Харьковской ассоциации политологов Александру Романюку.

Хотя слово «политика» и женского рода, но в течение многих веков она женщин не баловала, особенно в условиях демократического режима. Из истории нам известны имена ассирийской царицы Семирамиды (Саммура-мат) и египетской царицы (женщины-фараона) Клеопатры. Обе обладали незаурядными политическими способностями. При Семирамиде произошло наибольшее расширение пределов ассирийской державы. Клеопатра открыто вмешалась в борьбу за власть в Великом Риме. Однако они взошли на ниву политики благодаря монархическому правлению, своему «божественному» происхождению и малолетству наследников мужского пола. В то же время я не могу назвать ни одной женщины, которая прославилась своим политическим талантом в условиях античной демократии, ибо та не допускала женщин в публичную политику. В греческих полисах женщины вместе с рабами и метеками (не уроженцами данного полиса) были лишены политических прав: права участвовать в народном собрании и занимать государственные посты. Древние греки, считая, что когда женщины собираются вместе, то ничего другого, кроме скандалов и сварок от них ждать нельзя, ввели понятие «гетерогенность» (греч. гетера — женщина), которым характеризуются неоднородные, внутренне противоречивые и конфликтные явления и процессы. Не допускались женщины к публич-

ной политике и в республиканском Риме. Гибель полисных демократий вновь приоткрыла женщинам дверь в политику. В средневековых монархиях и монархиях нового времени мы встречаем много женских имен, которые прославились на ниве политики: киевская княгиня Ольга, французская королева Анна (дочь Ярослава Мудрого), грузинская царица Тамара (Тамар), польская королева Ядвига, шотландская королева Мария Стюарт, английская королева Елизавета I Тюдор, австрийская императрица Мария Терезия, российские императрицы Екатерина I, Анна Иоанновна, Елизавета Петровна, Екатерина II и другие. У истоков зарождения современной европейской демократии тоже стояла женщина. Парламентская система государственного правления (система, при которой правительство формируется органом народного представительства — парламентом) впервые была введена в Англии во времена королевы Анны, которая не имела ни способностей, ни желания заниматься государственными делами (ее образ знаком многим соотечественникам, главным образом благодаря некогда популярному телевизионному фильму «Стакан воды»). Но, несмотря на это, современная демократия женщин не баловала. В основе современной, представительной демократии лежат два фундаментальных начала: парламентаризм и свободные выборы, в результате которых формируются пред-

ставительские структуры. Но право участия в выборах женщины получили сравнительно недавно. Одно из наиболее авторитетных мнений о точке отсчета современной демократии принадлежит известному американскому политологу Сэмюэлу Хантингтону, который ее начало относит к 1828 году. Положив в основу своего утверждения два критерия: 1) «ответственный глава исполнительной власти должен либо сохранять за собой поддержку в выборном парламенте, либо избираться в ходе периодических всенародных выборов»; 2) «50% взрослого мужского населения имеет право голоса», — Хантингтон считает, что в результате отмены имущественного ценза в старых штатах и присоединения новых штатов с избирательным правом для всех взрослых белых мужчин в 1828 году в США прошли первые в истории действительно демократические выборы (Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века / Пер. с англ. — М.: РОССПЭН, 2003. — С. 27). Как видим, современная демократия зародилась как демократия для мужчин. XIX и XX века в политической истории характеризуются отменой различных избирательных цензов: движимого и недвижимого имущества, оседлости, грамотности и т.д., и постепенным переходом ко всеобщему избирательному праву. Однако характерно, что ценз пола отменялся одним из последних. Первой страной, где избирательное право было предоставлено женщинам, были США. В период с 1880-х годов и до Первой мировой войны законодательства шести штатов признали за женщинами активное избирательное право (право избирать), но не наделили их пассивным (правом быть избранными). Полноценные избирательные права женщины впервые получили только в начале XX века в Австралии, Норвегии и Финляндии (будучи частью Российской империи, Финляндия имела политическую автономию и свой законодательный орган — сейм). После Первой мировой войны процесс включения женщин в политику пошел активнее. Однако в целом ряде европейских государств и Японии женщины получили избира-

С 1 января 2006 г. в Украине вступил в действие Закон Украины № 2866-IV, подписанный Президентом Украины Виктором Ющенко, «Об обеспечении равных прав и возможностей женщин и мужчин». Целью этого Закона является достижение паритетного положения женщин и мужчин во всех сферах жизнедеятельности общества путем правового обеспечения равных прав и возможностей женщин и мужчин, ликвидация дискриминации по признаку пола и применение специальных временных мер, направленных на ликвидацию дисбаланса между возможностями женщин и мужчин реализовывать равные права, предоставленные им Конституцией и законами Украины.

тельные права только после Второй мировой войны.

Одним из наиболее ярких образцов современной демократии многие считают Швейцарию. Действующая там модель политической системы получила название партисипаторной демократии (демократии участия, от англ. participation — участие), ибо швейцарские граждане порой два-три раза в месяц участвуют в референдумах различного уровня (федеральных, кантональных, коммунальных). Все основные федеральные и кантональные законы, а также решения в рамках городских и сельских коммун в Швейцарии утверждаются гражданами на референдумах. Но немногие знают, что избирательные права на федеральном уровне (в том числе и право участвовать в референдумах) швейцарские женщины получили только ... в 1971 году, в результате общенационального референдума, в котором участвовали только мужчины. Только тридцать пять лет назад до швейцарских мужчин дошло понимание того, что женщины тоже способны участвовать в политической жизни страны. Вот такой образец демократии.

Хотя сегодня в большинстве государств ограничения политические прав по признаку пола не существует, но все же женщины гораздо меньше, чем мужчины, представлены в политических элитах. Часто приходится слышать, что в Верховной Раде Украины очень мало женщин и что нам надо ориентироваться на «европейские образцы». Действительно, на последних парламентских выборах в Украине, состоявшихся 31 марта 2002 года, народными депутатами Украины было избрано всего 22 женщины (14 — по партийным спискам и 8 — в мажоритарных округах), что составляет 3,1% от конституционного состава Верховной Рады. Однако в Национальном собрании Франции женщин — только 7%. Так что мы не очень далеко ушли от некоротких продвинутых европейских демократий. Почему же даже в начале XXI века в политике так мало женщин? Феминистки обвиняют во всем мужчин, которые «не пускают бедных женщин в политику». Однако в большинстве современных государств со всеобщим избира-

тельным правом, в том числе и в Украине, женщин среди избирателей больше, чем мужчин. Казалось бы, в такой ситуации женщины имеют преимущество. Однако женская часть электората, как и мужская, стабильно отдает на выборах предпочтение мужчинам. Почему? Потому что предрассудком относительного того, что политика — это

Современная демократия зарождалась как демократия для мужчин

«не женское дело», страдают, прежде всего, женщины. Это подтверждает хотя бы тот факт, что политическими лидерами женщины гораздо чаще становятся благодаря парламентам, в которых доминируют представители мужского пола, чем на основе волеизъявления народа, в котором преобладают женщины. Широкою известность в мире получили такие женщины-политики, как Сиримаво Бандаранайке — премьер-министр Цейлона, Индира Ганди — премьер-министр Индии, Маргарет Тэтчер — премьер-министр Великобритании, Казимира Прускене — премьер-министр Литвы, Вайра Вике-Фрейберга — президент Латвии, Ангела Меркель — канцлер Германии, однако лидерами своих стран они стали в результате парламентского (преимущественно мужского) голосования. В то же время в США, Франции, Польше, России, Хорватии и многих других (но не всех) странах, где глава государства избирается на всенародных выборах, женщине ни разу не удалось стать президентом.

Не удалось это и в Украине, в которой в президентских выборах дважды принимала участие женщина. Это Наталья Витренко. Злые языки утверждают, что на такой смелый поступок ее толкнул известный оракул Павел Глоба, который как-то предсказал, что следующим Президентом Украины будет женщина. Наталья Михайловна решила, что это про нее. Но оба раза она не только не стала Президентом, но даже не вышла во второй тур голосования. Причем, если в 1999 году она получила около 11% голосов избирателей, то в 2004-ом — немногим более 1%. Видимо, кто-то

ошибся — или Глоба, или Витренко. Если верить Глобе (он же не сказал, каким по счету следующим), то в обозримом будущем шанс стать Президентом Украины есть только у одной женщины — Юлии Тимошенко. В отличие от Натальи Михайловны, которая действует в экзальтированном стиле и ориентирована на маргинальных избирателей восточных регионов, Юлия Владимировна обладает незаурядными политическими талантами. В ней прекрасно сочетаются красивая внешность с умом, аналитические способности с изысканным вкусом, умение создавать команду с артистическими способностями. Она поливалентна — пользуется поддержкой в различных социальных, демографических и региональных сегментах украинского электората. Из всех украинских женщин Тимошенко имеет наибольшие достижения на ниве политики, ибо уже успела побывать и народным депутатом Украины, и вице-премьером (по вопросам топливно-энергетического комплекса в правительстве Виктора Ющенко), и премьер-министром Украины (единственная в Украине женщина, которая вззошла на такую высоту), и везде добивалась успехов. Будучи народным депутатом, она создала в Верховной Раде свою фракцию. Занимая пост вице-премьера, она закрыла теневые схемы в топливно-энергетическом комплексе, что принесло в государственный бюджет дополнительные 3 миллиарда долларов и дало возможность полностью погасить задолженности по пенсиям и в значительной мере по зарплате. Она была неплохим премьер-министром. Многие авторитетные политологи уверены, что одной из основных причин отставки Тимошенко стал высокий рейтинг ее популярности, чего самолюбие Виктора Ющенко вынести не смогло.

Но не будем делать политических прогнозов, а констатируем тот факт, что 2006 год начался для женщин весьма удачно: на президентских выборах в двух странах победу одержали представительницы прекрасного пола. В Чили лидер объединенного демократического альянса Мишель Башле стала первой женщиной, не только в своей стране, но и во всей Южной Америке, ставшей у руля государства. Президентом Финляндии вновь избрана Тарья Халонен.

Женщина-политик: путь к гармонии

Во все времена женщины стремились найти свое место в обществе — раскрыть себя, проявить лучшее в себе и близких, привнести в окружающий мир как можно больше любви, красоты, гармонии. И во все времена женщины оставались загадкой для мужчин. Наши взаимоотношения с «сильной половиной человечества» постоянно развиваются, меняются. Многие женщины уже давно не довольствуются ролью только хранительниц домашнего очага и семейных традиций. Они покоряют сферы деятельности, ранее считавшиеся исключительно мужскими. Постоянно развиваясь, становясь сильнее, увереннее в себе, женщины-лидеры возглавляют собственные фирмы, успешно реализуют себя на самом высоком уровне, решают научные, экономические и политические вопросы. В Центре «Развитие Человека» много женщин-лидеров, решивших внести свой вклад в преобразование нашего общества. Для этого у них есть все необходимое. Есть вера в победу Добра и Справедливости, вера в собственные силы. Есть постоянное стремление к собственному развитию, есть Система Знаний, благодаря которой они приобрели глубокое понимание сути происходящих процессов. Это подтверждено результатами: они умеют работать с людьми, знают и понимают их потребности и могут оказать им конкретную помощь в решении многих вопросов. Эти женщины разные по возрасту и жизненному опыту, и приложение собственных сил видят в различных направлениях деятельности. Мы предлагаем познакомиться с женщинами, которые решили идти в политику.

Почему вы идете в политику?

Довгополая Ольга Юрьевна, сотрудник кафедры инженерной графики Национального Аэрокосмического Университета. Готовится к защите кандидатской диссертации. Баллотируется в Городской Совет народных депутатов от партии «Вперед, Украина!».

О политике я мечтала с детства. Сначала это были просто мечты об известности. Маленькой девочкой думала о том, что сначала научусь писать книги, а потом пойду в политику. Помню, что во время летних каникул, когда мне было около десяти лет, вместо прогулок на улице я часами могла сидеть перед телевизором, слушая заседания Сессии Верховного Совета СССР. Мне было интересно! В дальнейшем я часто размышляла о будущем Украины: возникали идеи, планы. Многие из знакомых говорили мне о том, что реализовать их можно, только профессионально занимаясь политикой. Но мечта не реализовывалась долгие годы, останавливало то, что у меня не было

юридического образования. Я считала, что без него в политике делать нечего. Сейчас я знаю, что юридическое образование — не гарантия эффективности в политике. Главное — это огромное желание быть полезной людям и уверенность в своих силах, понимание того, что я могу сделать для общества. Если я стану депутатом Горсовета, хочу заниматься вопросами молодежи и спорта. Будущее страны во многом зависит от нашей молодежи, от уровня ее сознания. Я работаю со студентами и, общаясь с ними каждый день, к сожалению, вижу печальную картину — часто встречаются люди без мыслей о будущем, ведущие «растительную», бесцельную жизнь. Я хочу помочь этим людям, нашему обществу.

Кушинская Евгения Вячеславовна, секретарь городского комитета по асимтации и пропаганде «Социалистической партии Украины». Баллотируется в депутаты Московского райсовета г. Харькова. В депутатской деятельности меня привлекают два направления. Первое —

это социальная политика. В Московском районе много школ, ПТУ, вузов. Это район, в котором проживает большое количество людей пенсионного возраста. Здесь большое поле деятельности для решения социальных проблем. Я по образованию юрист и моя практика в течение 12 лет была связана с финансовым правом. Сейчас готовлюсь к деятельности нотариуса. В настоящее время многое изменилось в гражданском, хозяйственном законодательстве Украины, появился семейный кодекс. Я готова и смогу применить свои профессиональные знания в работе депутатской комиссии по социальным вопросам. Второе направление, которому я сейчас отдаю предпочтение — бюджетная политика. Хочется понять, каковы источники поступления денежных средств, какова реальная целесообразность распределения этих средств, т. е. какая категория граждан больше нуждается, какие средства идут на развитие самого района.

Районам даются определенные права, но в основном все находится под патронатом Городского совета. Я планирую отстаивать интересы района. Ведь Салтовка — это 250 тысяч человек населения, по численности почти город Полтава. Есть идеи по поводу направлений развития района. Мне также интересна законодотворческая инициатива. Я думаю, что нужно предложить ряд законопроектов, которые могут выходить на уровень Верховного Совета. Это тот случай, когда инициатива идет снизу вверх.

Лутчина Наталья Аркадьевна, начальник ЖЭКА Фрунзенского района, по образованию инженер-энергетик. Кандидат в депутаты районного Совета от блока Шумилкина. Я хочу служить Богу, обществу, людям, участвовать в реализации сильных идей, проектов, начинаний для нашего города. Прийти к власти для того, чтобы получить возможность осуществить интересные, значимые планы по преобразованию города. В программе, которую представляет блок Шумилкина, я вижу такие проекты, которые могут реально улучшить жизнь харь-

ковчан. Важно, чтобы сформировалась крепкая команда единомышленников. Самое главное, к чему я буду всегда стремиться в своей деятельности, чтобы постоянно росла духовность нашего общества.

Мороз Светлана Степановна, подполковник МВД в отставке. Образование юридическое-экономическое. Кандидат в депутаты районного Совета от партии «Вперед, Украина!»

Как юрист-экономист, хочу реализовать свои профессиональные знания и многолетний опыт в направлении соблюдения законности, чтобы во всех делах и начинаниях законы работали на благо общества, а не клановых интересов. В деятельности депутата для меня наиболее значимыми являются вопросы создания условий для развития человека, конструктивный подход к решению возникающих проблем. Пройден определенный жизненный путь, который позволяет сравнивать и анализировать процессы преобразования в обществе. Мне бы хотелось изменить методы и привычные подходы к реализации власти, хотелось бы в рамках своей компетенции влиять на соблюдение норм закона. Это даст возможность изменить отношение людей к властным структурам, жителям района почувствовать свою сопричастность и заинтересованность в положительных преобразованиях на местах — в своем доме, на улице, в районе, городе, своей стране.

Какой Вы видите женщину-политика?

Довгополая Ольга Юрьевна:

Женщина-политик — это личность, сочетающая в себе многие качества, в том числе женственность и гибкость, способность к компромиссам. Есть понятие шестого чувства — оно очень развито именно у женщин. Подсознательно женщина видит весь процесс в целом. К сожалению, женщин в политике очень мало. Политика вообще считается мужской деятельностью. И мало успешных женщин-политиков,

на которых можно было бы равняться. Не хочется становиться «железной леди». Я еще работаю над этой ролью, чтобы никого не копировать, остаться самой собой.

Куцинская Евгения Вячеславовна

Это правильно, что женщины идут в политику. Они ни в чем не уступают мужчинам. При равных умственных способностях и лидерских качествах женщина теплее, коммуникабельнее, выдержаннее.

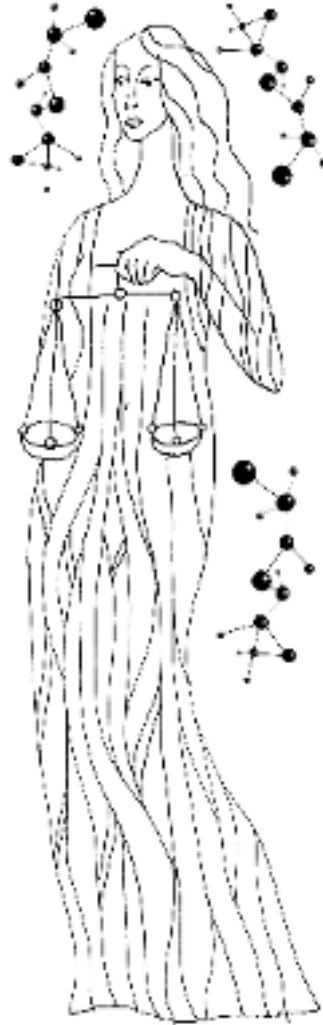
Лутчина Наталья Аркадьевна

Для меня — это легкость, умение переключать людей, способность гасить негативные эмоции и принимать правильные решения. Рядом с такими женщинами и мужчины проявляют свои лучшие качества.

Мороз Светлана Степановна

Представление о власти у женщин и мужчин несколько различно. Мужчины в большей степени воспринимают власть с точки зрения логических процессов и реализации поставленных целей. Женщина привносит чувства, реализует свою потребность отдавать.

Приход женщин в политику — не посягательство на право мужчин вершить великие дела, а равноправное участие в этих делах, пробуждение энергий души, стремлений к реализации высоких и прекрасных целей на благо общества. Бог наделил мужчин и женщин различными качествами, разным мироощущением и восприятием жизненных процессов, различной возможностью реализации себя в этом мире. Но если нас связывает стремление быть полезными обществу, привнести свой вклад в его развитие, то объединение качеств и способностей мужчин и женщин усилит адекватность власти, ее эффективность. Возможно, именно в таком союзе кроется истинная сила взаимодействия двух великих и прекрасных половин человека, которая имеет все права и возможности изменять мир к лучшему.

Маскулінність / фемінність по-шведськи: виміри «іншої» культури (або рефлексії на тему «Чому мені подобаються шведи?»)

ТАМАРА Марценюк

координатор програм відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Києво-Могилянська Академія», аспірантка кафедри соціології Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Одразу ж зазначу, що представлений матеріал ґрунтується, в основному, на 26-денному (червень-липень 2005 року) перебуванні у країні, про яку писатиму, численних включених спостереженнях та декількох глибоких інтерв'ю. Окрім того, якісні дані підкріплені 14-денним перебуванням на міжнародному молодіжному обміні (серпень 2005 року) у Росії разом з 10 шведами (зокрема, керуванням семінару на тему «Гендерна рівність»); спілкуванням з декількома шведами, які протягом весни 2005 року приїжджали до мого університету робити наукове дослідження; піврічним спілкуванням з шведськими студентами та викладачами, які є учасниками річного дистанційного курсу «Міжкультурне спілкування» в університеті Готланд, на літній триместр якого я якраз приїжджала до Швеції. Чому саме Швеція? Протягом піврічного знайомства з культурою цієї країни вона здивувала мене рівнем своєї «інакшості». Це країна, де я вчуся на дистанційному навчання в найбільшому університеті найбільшого шведського острова Готланд, студіюючи міжкультурне спілкування. Окрім того, це мій перший досвід тривалого (майже місяць) перебування за кордоном, переживання «культурного шоку» та спроби адаптації до абсолютно «іншого» суспільства, з «іншими» цінностями та нормами поведінки. Звісно ж, «вони», шведи (які репрезентують Захід), відрізняються від «нас», українців (що належать до пострадянського простору — до Сходу). І це, в першу чергу, культурні особливості — як на рівні «видимих» артефактів, так і «невидимих» норм і цінностей.

Коли я збиралася до Швеції, то не мала жодного чіткого уявлення, що це за країна. Ну, хіба що знання про те, що у Швеції, як і в інших скандинавських країнах, чи не найкраща гендерна ситуація серед європейських країн, гендерні квоти, активна участь жінок у політичному житті. І це, напевно, все. «Інше» довелося пережити та відчувати вже на безпосередньому досвіді, який розпочався з величезного аеропорту Арланда та завершився на напівбезлюдному невеличкому острові, оповитому духом вікінгів та заїждженому велосипедистами поціновувачів природи.

Видимі речі неможливо не помітити одразу ж — це гарне знання англійської мови, яке демонстрували практично усі шведи різного віку, готовність допомогти з боку сторонніх людей, багато чітких вказівників, чистота приміщень та вулиць, багато дітей, особливо маленьких, на вулицях з батьками («ми», українці, називали навіть Швецію «країною — дитячим садком»), жінки без підбор, косметики і зачісок, чоловіки у світлому та/чи яскравому одязі, відсутність тютюнового диму у громадських місцях (з липня цього року у Швеції

прийняли закон про заборону паління у громадських місцях), зручний та швидкий громадський транспорт, який, до того ж, ходить за графіком. Наразі трохи про деякі культурні цінності, які я майже одразу ж помітила, і, напевно, саме вони призвели до «культурного шоку», не дуже приємного у психологічному плані відчуття здивування, дискомфорту, страху перед невідомим — «іншим» — та навіть депресивних настроїв. Мені здається, те, що найбільшою мірою мене дезорієнтовувало у цьому «іншому» просторі, — це постійна можливість вибору, яку ставили перед тобою. Часто повторювані викладачами, адміністрацією та навіть колегами-шведами слова: «Якщо ти хочеш, то можеш це зробити, якщо ні — то ні». На тебе ніхто прямо не тисне, тобі пропонується вибір, хоча, звісно ж, певні правила існують. Їх дотримуються більшість людей, тому довіра у відносинах дуже важлива. Люди не замикають свої автомобілі, коли йдуть в супермаркет. В той же супермаркет вони беруть з собою свої сумки, їх не обов'язково залишати у спеціально облаштованих комірках. Вибір у діях та довіра виливаються у — я б сказала — найглобальнішу цінність шведської культури — толерантність. Шведи поважають твій вибір. При тому, вони не бояться демонструвати свій. Якщо ти не хочеш йти з ними святкувати одне з їхніх свят, то можеш не йти. Це твоє право. Вони не образяться. Якщо тобі не смакує їхня горілка, можеш не пити. Для мене, людини, вихованої на системі чи то відсутності вибору, чи то ситуації, коли вибір за тебе вже зроблено, було непросто не лишень сприйняти цю цінність, а й зрозуміти. Але чи можливо це? Знаєте, якій основній тезі мене навчали (і, гадаю, продовжать це робити) у Швеції на моєму дистанційному курсі — «іншу» культуру («іншого») неможливо до кінця зрозуміти. Але при цьому нас настирливо продовжують навчати можливостям міжкультурного діалогу. Діалогу без стереотипів та упереджень, без оцінки «іншого» відповідно до критеріїв «свого».

Але від «інакшості» нікуди не дінешся. Для мене ця шведська «інакшість» проявилася, в першу чергу, у вимірах маскулінності та фемінності. Дійсно, шведські та українські чоловіки і жінки доволі відрізняються між собою. Якщо звернутися до класифікації культур за Г. Гофштеде (Hofstede G. & Hofstede G.I. Cultures and Organizations: Software of Mind), а саме до одного з чотирьох вимірів — «чоловічої» та «жіночої» культур, то, власне кажучи, Україна та Швеція у даному випадку займають якраз протилежні позиції — Україна як радше «маскулінна» культура, а Швеція — як «фемінна». На прикладі двох сфер життя людини — публічної та приват-

Якщо для маскулінної культури прийнятним є чіткий ґендерний розподіл на дві сфери — публічну, де домінують чоловіки, та приватну — де жінки, то у фемінній культурі ці межі розмиті

ною — і різних суспільних інституцій я спробую показати цю «інакшість», базовану на культурних особливостях. Але перед цим хочу зазначити, що в першу чергу впадають в око відмінності не між жінками, а чоловіками. Тобто, чоловіки більшою мірою є «іншими», інколи навіть «дивними».

Перший критерій диференціації маскулінних та фемінних культур за Гофштеде якраз віддзеркалює найсуттєвішу особливість «інакшої» маскулінності шведської культури. Так, у Гофштеде «чоловіча» культура характеризується тим, що «чоловік повинен заробляти гроші, а жінка — виховувати дітей», натомість для «жіночої» культури притаманне те, що «чоловік не обов'язково повинен заробляти гроші, він може займатися вихованням дітей». Таким чином, якщо для маскулінної культури прийнятним є чіткий ґендерний розподіл на дві сфери — публічну, де домінують чоловіки, та приватну — де жінки, то у фемінній культурі ці межі розмиті. Чоловікам-шведам (які є представ-

никами фемінної культури) у публічній сфері дозволено поводитися так, як у маскулінній культурі поводять себе переважно жінки — наприклад, бути ніжними зі своїми дітьми, проводити з ними багато часу на вулиці. У кінці червня цього року я провела включене спостереження за мешканцями невеликого містечка Ферозюнд, де я проживала місяць. Люди зібралися у Музеї під відкритим небом святкувати одне з найбільших шведських свят — Мідсомме (дослівно — середину літа, на зразок Івана Купала в Україні). Звісно ж, кожне свято потребує приготування та участі в ньому. Що одразу ж мене вразило — керувала святом жінка-священик (у Швеції найпоширенішою релігією є лютеранство): вона розповідала про традиції, вела різноманітні ігри та заспівувала пісні. По-друге, в процесі приготування свята не було чіткого розподілу роботи на жіночу та чоловічу. Обоє статей однаковою мірою були залучені як до ламання гілок для виготовлення «дерева» у вигляді хреста (що в Україні традиційно вважається більше «чоловічою» роботою), що ставилося посередині галляни, навколо якого потім усі танцювали та співали, так і до його прикрашання квітками (що, навпаки, є «жіночою» справою). Коли дерево поставили, і чоловіки, і жінки навколо нього танцювали та грали ігри. З приводу ігор теж дозволю собі зазначити, що до деяких з них, що з точки зору «нашої» культури є «чоловічими», як-от боротьба за допомогою мішків у вигляді подушок на дерев'яній колоді, жінки теж активно залучалися. А ще чоловіки плели вінки своїм коханим, що для української традиційної народної культури є неприпустимим.

Але шведи можуть бути «ніжними» не лише зі своїми дітьми, а навіть з однолітками, що є близькими друзями. Жорсткий «тілесний бар'єр» між чоловіками відсутній, тема гомосексуальності не є табуованою. Шведи інколи зачіпають її у своїх жартах, але не проявляють при цьому агресивної гомофобії. Складається враження, що для них дійсно «важливими є люди та оточення» (це ще один критерій «жіночої» культури за Гофштеде). Так, один швед похилого віку, у якого я брала глибине інтерв'ю з приводу трансформації ґендерних цінностей у шведському суспільстві, зазначив, що найбільша відмінність між Швецією та пострадянськими країнами полягає в тому, що «вони» (шведські чоловіки) мають можливість і бажання (що є навіть ще важливішим за перше) бути присутніми на родах своєї дружини, розділити з нею радість появи нового життя, надати їй моральну підтримку. Своїй дружині вони допомагають не лише у цьому. А наприклад, по господарству роблять чимало роботи. Готування їжі чи миття посуду не вважають сугубо «жіночою» справою, а радше допомогою, яку вони в змозі надати. Тобто, як бачимо, у приватній (домашній) сфері шведів встановилися радше паритетні відносини, що позбавляє шведську жінку від тягара «подвійної зайнятості». Якщо ж звернутися до таких доволі традиційно «чоловічих» інституцій для України, як церква та армія, то у випадку зі Швецією ми маємо зовсім іншу країну. Як я вже згадувала раніше, лютеранська релігія дозволяє жінкам бути священиками, не дивлячись на протидію католицизму. У армії жінки за бажанням можуть служити поряд з чоловіками. Це — вибір шведських жінок, до якого чоловіки ставляться з розумінням. Тому мене зовсім не здивував той факт, що серед декількох вартових королівського палацу у Стокгольмі я побачила жінку.

В освітню програму середніх шкіл включені курси, що дають змогу навіть шведам-підліткам досить непогано орієнтуватися у ґендерній ситуації в країні. У школах, де, до речі, до 7 класу відсутнє оцінювання учнів, вивчають фемінізм та основи сексуальної поведінки. Отож, ґендерна освіченість є обов'язковим елементом шкільної програми. В результаті «вони» виховують молодь, здатну критично аналізувати ґендерну політику в країні. Так, 14-річ-

ний шведський юнак мені детально пояснив факт недавньої дискримінації у Швеції: хлопці сплачують за вхід до нічного клубу, дівчата — ні, та новий закон, де тепер усі однаковою мірою платять. Серед представників молодіжних субкультур — зокрема, байкерів, готів та «неформалів» — дівчата зустрічаються на рівні з хлопцями. Причому і тих, і інших у суспільстві не сприймають як девіантів, їх відверто не стигматизують, на них не показують пальцями.

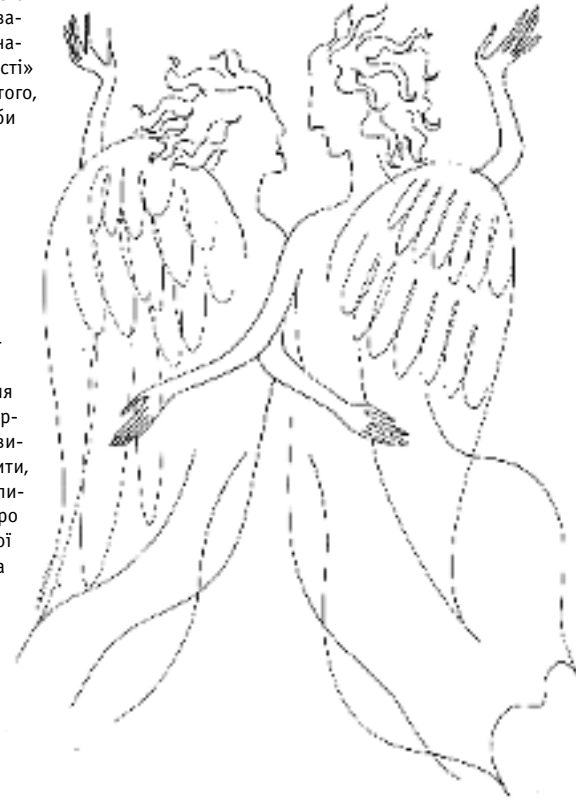
Шведи пізніше вступають до університету та одружуються. Вони після школи займаються різними справами, заробляють гроші, подорожують багато, вивчають світ та себе. А вже потім (до 30 років), знаючи, чого хочуть, здобувають необхідну їм освіту. На них немає тиску миттєвої «успішності», яка проявляється у «нас», в першу чергу, вступом до вузу у 16 років. Страх невдачі спонукає багатьох робити швидкий і необдуманий вибір. Адже для «чоловічої» культури за Гофштеде характерні декілька рис, пов'язаних з успіхом: «успіх — єдине, що є важливим у житті», «повага до тих, хто добився успіху».

Щодо шведських жінок, то у повсякденному житті вони одягаються переважно за принципом «зручності». У звичайних супермаркетах одягу практично неможливо купити «шпилики». Шведки майже не носять яскравого макіяжу та одягу — однак, це знову ж таки стосується буденної ситуації. Натомість, я б навіть сказала, що хлопці-підлітки носять більш різноманітний одяг, ніж дівчата відповідного віку. Окрім того, часто-густо можна зустріти шведських молодиків з фарбованим волоссям та з яскравим одягом. Обом статям однаковою мірою притаманне своєрідне відчуття «вітряності» та «недбалості» у стилі одягу, що створює відчуття того, начебто вони не докладають надто зайвих зусиль, аби виглядати привабливішими.

Причому в такій ситуації шведи все одно вважають, що у них ґендерні проблеми існують та є актуальними. Що насправді жінки не мають реальної влади у суспільстві, навіть будучи представленими кількісно в органах влади. Шведи зауважують, що їхнє законодавство недосконале. Що, наприклад, татусям треба надати більшу відпустку по догляду за дитиною. А жінкам забезпечити реальний вплив на рівні державної політики.

Чесно кажучи, мене постійно переслідувало бажання зрозуміти «іншу» культуру. Культурні відмінності формують ґендерні відмінності та «інакшості». Хоча, як виявилось, про «кінше» набагато легше говорити/мислити, ніж про «своє». Я ще досі не можу відповісти на запитання — яка ж основна цінність «моєї» культури? А про Швецію, натомість, я майже впевнена з приводу їхньої толерантності. Мені здається, що діалог між «Я» та «іншим», «нами» та «ними», Заходом та Сходом може відбутися шляхом пізнання «себе» через «інших». Причому найціннішим я вважаю досвід саме безпосереднього зіткнення з «іншими», перебування у середовищі «інших», образно кажучи, «в полі». Зрозумівши «інших», ми краще зрозуміємо себе — чому ми такі? Чому більшість людей в Україні не усвідомлює явні ґендерні проблеми у суспільстві? Яким має бути наш власний шлях до забезпечення прав обох статей? Запитань багато. Одне лишень обмеження я бачу у своїх

рефлексіях — я не можу відокремити того, що мені не подобається. Я також свідомо уникла паралельного аналізу української маскулінності та фемінності, відкриваючи простір для інших рефлексій та роздумів.

Статья предоставлена украинско-шведской программой «Ольга&Олег».

Руководительница с украинской стороны — ОКСАНА ДЮЖЕР, руководительница общественной организации «Женщины в СМИ» (г. Киев).

Руководительница со шведской стороны — БОННИ БЕРНСТРОМ.

Гендерная революция в Швеции

БОННИ БЕРНСТРОМ

бывшая член парламента Швеции, руководительница со шведской стороны проектов «Ольга & Олег» и «Олег»

Швеция вообще очень мирная страна. Забастовки, если и иногда случаются на рынке труда, скорее считаются непривычным явлением. «Дикие» забастовки еще более непривычны. Большинство конфликтов решаются участниками за столом переговоров. Но вместе с тем все-таки ощущается, что в стране назревает тихий протест из-за гендерного дисбаланса, так как гендерное равенство не получило еще места в переговорах.

Десять лет тому назад ООН определила Швецию страной, где лучше всего живется женщинам. Думаю, много шведок согласятся, что у них сравнительно высокий уровень свободы. Но большинство из нас не очень обрадовались

Десять лет назад группа очень известных и популярных женщин, пользующихся поддержкой масс-медиа, пригрозили создать женскую партию, если парламентские партии не увеличат представительство женщин в политике. Опросы показали такую значительную поддержку женской партии среди избирателей, что в случае ее создания политическая карта шведского парламента должна была бы измениться. По меньшей мере, позиция правящей партии значительно ослабилась бы и, вероятно, утратила бы свою руководящую роль. Вследствие этой угрозы политические партии увеличили количество женщин, чтобы сделать невозможным вхождение потенциальной женской партии в парламент. Таким образом, потенциальная женская партия получила победу, не являясь даже созданной. Эта возможная женская партия так и не была никогда зарегистрирована, но избиратели продолжали начатую ею «революцию», продвигая женщин в политику.

Начиная с 1998 года, избиратели получили право подчеркнуть имя любимого кандидата в партийном избирательном списке. Эта возможность широко использовалась и объясняет, почему количество женщин в парламенте продолжает возрастать. Увеличение женщин не является результатом усилий политических партий. Наиболее убедительным примером воли избирателей —

как женщин, так и мужчин — стали выборы в Европейский парламент год назад. Соответственно плану политических партий должны были быть избранными 11 мужчин и 8 женщин. Но результаты голосования оказались противоположными — 11 женщин и 8 мужчин. Вот так избиратели продолжают свой тихий протест против доминирующих партий. Впрочем, количество женщин в шведской политике было недостаточным для того, чтобы получить удовлетворительные результаты. Женщины все еще получают низкие пенсии: вследствие ухода за детьми и ведения домашнего хозяйства в молодом возрасте позже они получают только 80% зарплаты мужчин; компании, зарегистрированные на рынке ценных бумаг, имеют лишь 15% женщин среди членов правления; около 100 женщин каждый месяц попадают в больницы из-за гендерного насилия и т. п. Месяц тому назад распространились слухи о создании новой, на этот раз феминистской партии, которую должна возглавить очень умная и харизматичная женщина, бывшая лидер Левой партии. Ее также считают непревзойденной в создании сетей, хотя ее политическая карьера преисполнена скандалами, с которыми она хотя и справилась, но все-таки не до конца. Ей пришлось пойти в отставку из руководства Левой партии, когда была выявлена нечестность в уплате налогов. Она заявила, что идея феминистской партии в том, чтобы та стала своеобразным колом в парламенте и в принятии политических решений. Слухи о возможной феминистской партии заставили понервничать в особенности правительственную партию, так как мы приближаемся к следующим выборам. Много ежемесячных опросов уже давно подтверждают, что позиция правительства слабеет. Оппозиция одерживает лидерство, поэтому феминистская партия в этот момент совсем нежелательна для ныне правящей партии. Пропаганда против возможной феминистской партии началась несколько месяцев назад, хотя партия еще не зарегистрирована. Один из распространенных аргу-

ментов: феминистская партия может ослабить позицию правительственной партии настолько, что оппозиция сможет выиграть выборы 2006 (!!!). Такие угрозы, конечно, бесят избирателей. Если феминистская партия преодолет четырехпроцентный барьер, чтобы войти в парламент, то только потому, что избиратели недовольны гендерной политикой ныне существующих партий. Такая патетическая реакция не является единственной. 8-го марта этого года правительственная партия презентовала свою новую женскую сеть под названием «Феминиста» (Feminista) в противоположность потенциальной феминистской партии. Возглавила эту сеть секретарь партии, а вошли в нее руководящие женщины из профсоюзов и партий. Массмедиа назвала их «властными женщинами», в противовес почти исключительно малооплачиваемым и безработным женщинам, которые высказали свои симпатии феминистской партии, и поэтому журналисты назвали их «женщины из народа».

Зеленая партия, которая поддерживает правящую партию, недавно также сформировала подобную сеть. А дальше правительство пообещало проект закона, который гарантирует полноценную работу в государственном секторе для тех, кто ныне имеет работу неполный день. Потом появилось обещание поднять зарплату наименее оплачиваемым женщинам в общественном секторе. Эти давние феминистские требования сейчас, кажется, находят реальное воплощение в политике лишь через угрозу возникновения потенциальной партии. Хотя феминистская партия еще не является зарегистрированной, она уже послужила причиной своеобразного землетрясения в шведской политике. Существует неправительственная организация под названием *Феминистская инициатива*, которую возглавляют уже упомянутая экс-лидер левой партии и прочие известные женщины. Они утверждают, что намерены зарегистрировать *Феминистскую инициативу* на следующие выборы. Они могут получить успех, если будут соревноваться за места в парламенте. Предыдущие в шведской истории попытки создать женскую партию провалились. Возможно, даже необходимо основать настоящую феминистскую партию. Шведская гендерная революция уже началась. Избиратели уже заявляют о своих намерениях на выборах. Что бы там ни произошло, выборы в сентябре 2006 года будут очень интересными. Бесспорно, политические партии будут намного больше продвигать гендерные вопросы. Это необходимо ради будущих поколений женщин и мужчин.

«Ольга&Олег»: вестник гендерного партнерства. — 2005. — № 3.

«С того времени, как эта статья была написана в мае 2005 года, «Феминистская Инициатива» (FI) зарегистрировалась как политическая партия, и ее члены сейчас собирают подписи для регистрации на выборы. Но организованная реакция со стороны других партий оказалась настолько мощной, что FI вряд ли сможет ее победить и попасть в парламент. FI не имеет достаточных ресурсов, чтобы справиться с этими атаками. Наоборот, партия в сложных условиях не смогла сохранить порядок и допустила ряд стратегических ошибок. Когда женщины организовываются и «зацепляют» установленные сферы власти, реакция приходит как «письмо почтой». Это, несомненно, является вызовом и по этому поводу проводились различные интересные научные исследования. Одновременно FI может выиграть места на выборах в нескольких городах страны.

Все-таки гендерная революция продолжается, хотя она и не на поверхности».

4 февраля 2006 года

Программа «Ольга & Олег» — продолжение украинско-шведских инициатив «Партнерство женщин и мужчин в политике», «Ольга», «София», «Новые роли мужчин в обществе», которые внедрялись в Украине на протяжении 1998-2003 годов при поддержке Шведского агентства по вопросам международного сотрудничества и развития SIDA, ПРООН и Европейского Союза.

Цель программы — объединение женщин и мужчин в региональные команды для внедрения гендерных подходов в политике, образовании, на рынке труда и в работе масс-медиа.

Партнеры. Эта трехлетняя программа является совместной инициативой украинских общественных организаций «Женщины в средствах массовой информации» (Киев) и «Мужчины против насилия» (Винница), а также шведской компании «Спрангбранд».

География и приоритеты. Программа поддерживает гендерные инициативы в Полтавской, Винницкой, Кировоградской, Тернопольской и Львовской областях, а также лоббирует внедрение равных возможностей для женщин и мужчин на национальном уровне.

Почему «Ольга и Олег»? Название «Ольга & Олег» подчеркивает необходимость партнерства женщин и мужчин для успеха всех гендерных начинаний. Программа «Ольга & Олег» поддерживает сотрудничество женщин и мужчин для построения нового гендерного порядка.

Финансирование. SIDA финансирует затраты на проведение семинаров, конференций, учебных поездок, в частности участие в них шведских консультантов, экспертов и политиков. Украинские партнеры финансируют местные затраты, предоставляют помещение для работы команд и приобщают волонтеров для внедрения гендерных планов действий.

02068, Киев,
ул. Срибнокильская, 14а, к. 76
Тел./факс: (044) 569-53-57
e-mail: okuts@svitonline.com
www.olha-oleg.kiev.ua

Большинство шведских женщин, в особенности молодых, очень хорошо знают свои права и ни в коем случае не соглашаются быть гражданами второго сорта

такой оценке ООН. Служить примером гендерного равенства в мире — не означает ли это скрывать в тени большие проблемы, которые остаются? Большинство шведских женщин, в особенности молодых, очень хорошо знают свои права и ни в коем случае не соглашаются быть гражданами второго сорта. Годы информирования средствами массовой информации, семинары неправительственных организаций, конференции, создания сетей, лоббирования и т. п. подняли гендерное сознание женщин, чего не скажешь о лидерах большинства политических партий. Это означает, что разрыв между пониманием гендерного равенства среди широких масс и национального политического руководства увеличивается.

Женский политический взгляд

Мы, женщины, составляем большинство (54%) населения Украины, но наши интересы не представлены в тех органах власти, где принимаются решения, определяющие качество жизни в стране. В Верховном Совете Украины всего 5,1% женщин.

Мировая практика показывает, что чем значительнее представительство женщин в органах власти, тем больше проводимая политика ориентирована на мирное урегулирование острых экономических и политических вопросов, на несиловые методы отстаивания геополитических интересов страны, на социальные программы. Работа женщин на ответственных постах показывает, что власть в руках женщин полезна всему обществу.

Тем не менее, представительство женщин в современной украинской политике и возможности их влияния на принятие решений остаются крайне низкими.

Мы, женщины, составляющие большинство населения в Украине, половину всех занятых в экономике, наиболее образованная и законопослушная часть населения, наконец, та его часть, которая физически воспроизводит — рождает и вскармливает детей, отстранены от участия в политике и влияния на принимаемые в стране решения.

Политический курс правительства Украины не является эффективным и в полной мере демократическим, поскольку

«В странах с высоким уровнем женского представительства в структурах власти (Финляндия — 33,5%, Норвегия — 36,4%, Швеция — 45,2%, Дания — 37, 5%) лучше, чем где-либо, решаются проблемы экологии, образования, здравоохранения, социальной защиты, достигается равновесие в общественном организме. При этом от женщин-политиков ожидают не только защиты социальных интересов населения, конструктивного и активного решения специфических женских проблем, а и другого, отличного от мужчин, стиля работы, способов решения проблем».

Геращенко С. Женский элемент // Ольга&Олег: Вестник гендерного партнерства. — 2005. — № 3

он не обеспечивает в равной мере доступ женщинам и мужчинам к экономическим и властным ресурсам, профессиональной деятельности, к контролю над доходами. В обществе и политической элите отсутствует современное понимание женского вопроса, доминирует патриархальная идеология и двойные стандарты, в результате чего женщины в Украине дискриминируются по признаку пола в сферах занятости, в оплате труда, политики, управления и распределения ресурсов.

В 2004 году Верховным Советом Украины заблокированы попытки законодательных изменений, связанных с паритетным представительством женщин и мужчин в органах власти на всех уровнях (квотирование).

Мы понимаем, что изменить создавшееся положение возможно только при условии существования в стране независимого, сильного женского движения, которое:

- сумеет просветить и консолидировать женскую часть населения Украины, актуализировать специфические интересы женщин,
- сможет сфокусировать точку зрения женщин не только на вопросах социальной политики, но также на вопросах приоритетов государственной политики и стратегии развития Украины в целом,
- станет реальной политической силой, способной влиять на поведение партий, изменение государственной политики в пользу интересов большинства населения и справедливого представительства женщин в органах государственного управления и государственной власти.

В настоящее время практика женского движения остро нуждается в современном теоретико-методическом сопровождении, но украинское научное сообщество исследовательниц гендерного равенства не выработало пока еще языка, понятного участницам женского движения и населению в целом.

Иными словами, несмотря на накопленный потенциал и опыт, разрозненные женские организации и женщины-лидеры не оказывают ощутимого влияния на местную и государственную политику, на продвижение женщин во власть. Чтобы влиять на политику и продвигать женщин, мы должны консолидировать свои усилия организационно и идеологически, выступать широким фронтом и привлекать на свою сторону симпатии большинства населения.

Женскому движению необходимо лоббировать гендерное квотирование в партийных списках и гендерное квотирование должностей на всех уровнях государственного управления, включая высшие — правительство, министерства, совет безопасности.

Закон Украины «Об обеспечении равных прав и возможностей женщин и мужчин», вступивший в действие с 1 января 2006 года, может стать эффективным инструментом в наших руках для достижения озвученных целей и справедливости.

Под сенью «Кроны»

Рай та пекло

Один праведник отримав у Бога право подивитися, як виглядає рай та пекло.

Його завели до великої кімнати, у якій він побачив багатьох людей, котрі сиділи за столом, заставленим усякою їжею й напоями, але чомусь ніхто нічого не їв. Праведник із здивуванням приглядався до людей. Вони були виснажені голодом і благами їжі. Біля кожного з них лежала величезна ложка.

— Не розумію. Якщо вони такі голодні, то чому ж не беруть нічого зі стола? — запитав праведник свого провідника по небу.

— Вони не можуть самі їсти, — відповів той, — як ти, напевно, зауважив, ложки занадто величезні, щоб ними можна було скористатися самому.

— То дійсно пекло, — сказав праведник, покидаючи кімнату. Після того вони пішли до іншої кімнати. Там він знову побачив стіл, на якому були гори всякої їжі. Але при цьому люди, які сиділи за столом, були веселі, радісні, щасливі. Кожен з них тримав в руці величезну ложку, з якої годував людину, що сиділа напроти.

— Тепер я зрозумів, що таке рай.

— Так, ти зрозумів вірно. Бо в пеклі кожний хоче взяти лише для себе. І так робить все своє життя. Тут кожний бере, щоб віддати іншим.

Рай і пекло — в твоїх руках. Сьогодні і щодня.

Якщо хтось поруч тебе страждає,

плач разом із ним.

Якщо хтось радіє, радій разом із ним.

Любов -

дивиться й бачить,

чує й вислуховує.

Любити - це брати участь

усім своїм єством у радості

чи горі ближнього.

Той, хто любить, відкриває

в собі безмежні можливості

розради і співчуття.

Ми - ангели тільки з одним крилом. Отже, ми можемо літати тільки тоді, коли когось обіймаємо.

Яз